

**BURSA İLİ ORHANELİ İLÇESİ KIRSALINDA
YAŞAYANLARIN YOKSULLUK ARAŞTIRMASI**

Dilek UĞURLU

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BURSA İLİ ORHANELİ İLÇESİ KIRSALINDA YAŞAYANLARIN YOKSULLUK
ARAŞTIRMASI**

Dilek UĞURLU
0000-0001-7850-6018

Doç. Dr. İsmail Bülent GÜRBÜZ
(Danışman)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

BURSA – 2021
Her Hakkı Saklıdır

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BURSA İLİ ORHANELİ İLÇESİ KIRSALINDA YAŞAYANLARIN YOKSULLUK ARAŞTIRMASI

Dilek UĞURLU

Bursa Uludağ Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. İsmail Bülent GÜRBÜZ

Yoksulluk ulusların temel sorunlarından birisidir. Yoksulluk kavramı tartışmaya açıktır ancak yaygın olarak bireyin ve toplumun yaşam standartlarını ifade etmede kullanılmaktadır. Yoksulluk ile mücadele etme konusunda politika geliştiren ve uygulayanlar, ekonomik olarak da daha yüksek refah seviyesine sahip olanlardır. Bu konuyu göz ardı eden toplumlar ise farkında olmadan yoksulluğun getirisi olan birçok problem ile baş etmek durumunda kalmaktadırlar. Yoksulluğun birden fazla çeşidi bulunmakta ve her yoksulluk çeşidi için farklı politika araçları uygulanmaktadır. Bu çalışmada, Bursa ili Orhaneli ilçesinde yaşayan bireylerin yoksulluk düzeyleri ve yoksulluğa ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, yoksulluk hakkındaki kavramlar, bunların Dünyada ve ülkemizdeki yansımaları incelenerek araştırma alanı olarak tespit edilen Bursa İli Orhaneli ilçesindeki yoksulluk düzeyi irdelenmiştir. Araştırma kapsamında 9 adet önerme belirlenmiş, SPSS25.0 paket programı kullanılarak T-Testi, Anova, Korelasyon ve Regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarının incelenmesi, eğitim düzeyine göre bireylerin yoksulluk algılarının değişkenlik gösterdiğini, yoksulluk algısı ile hanehalkının yoksulluğu arasında pozitif -yönlü bir ilişkinin bulunduğunu göstermiştir. Ek olarak çiftçilerin yıllık tarımsal gelir düzeyleri ile organik/ iyi tarım algıları arasında negatif yönlü bir ilişkinin bulunduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kalkınma, Tarımsal Gelir, Refah Düzeyi, Yaşam Standartları, Hanehalkı yoksulluğu

2021, 1x+85 sayfa

ABSTRACT

MSc Thesis

POVERTY SURVEY OF RURAL RESIDENTS IN ORHANELİ DISTRICT OF BURSA PROVINCE

Dilek UĞURLU

Bursa Uludağ University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics

Supervisor: Associated Prof. Dr. İsmail Bülent GÜRBÜZ

Poverty is one of the fundamental problems of the nations. The concept of poverty is open to debate, but it is widely used to express the living standards of the individual and society. Societies that develop and implement policies to combat poverty are those with a higher level of welfare. Societies that ignore this issue are unwittingly forced to deal with many problems that are the result of poverty. There are more than one type of poverty and different policy instruments are applied for each type of poverty. The aim of this study is to determine the poverty levels and perceptions of the individuals living in Orhaneli district of Bursa province. Nine arguments were determined within the scope of the research, and T-test, Anova, correlation and regression analyses were performed using SPSS 25.0 package program. Analysis of the analysis results showed that individuals' perceptions of poverty vary according to their education level, and there is a positive relationship between poverty perception and household poverty. In addition, it was observed that there was a negative relationship between farmers' annual agricultural income levels and their perceptions of organic / good agriculture practices.

Key words: Rural Development, Agricultural Income, Welfare Level, Living Standards, Household poverty

2021, ix+85 pages

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında değerli katkı ve eleştirileriyle yol gösteren, bilgi birikimini paylaşan, iş hayatımın yoğunluğundan dolayı bana esnek çalışma zamanı sunan, bu tez çalışmasının olgunlaşmasında büyük emeği geçen kıymetli hocam Doç. Dr. İsmail Bülent GÜRBÜZ' e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, yüksek lisans dönemim boyunca görüşleri ile bana artı değer katan Prof. Dr. Şule TURHAN hocama, tez çalışmamın başından sonuna kadar desteğini yanımda hissettiğim, fikir ve görüşleriyle katkısını her zaman gösteren değerli dostum, iş ortağım Lale YILDIZ' a, anket çalışmalarım ve veri analizi konularında verdiği destek ve gösterdiği anlayış için Özgecan KADAĞAN' a ve çalışmalarım süresince manevi desteğiyle daima yanımda olan Öznur ÜMÜT' e yürekten teşekkür ederim.

Dilek UĞURLU

21/06/2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER.....	vii
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER ve KAYNAK ARAŞTIRMASI	3
2.1. Yoksulluk Tanım ve Kavramları.....	8
2.2. Yoksulluk Türleri	8
2.2.1. Mutlak Yoksulluk- Görelî Yoksulluk	8
2.2.2. Objektif Yoksulluk- Sübjektif Yoksulluk	9
2.2.3. Gelir Yoksulluğu- İnsani Yoksulluk	9
2.2.4. Kent Yoksulluğu- Kırsal Yoksulluğu	11
2.3. Yoksulluğu Ortaya Çıkaran Etmenler	12
2.3.1. Küreselleşme	12
2.3.2. Ekonomik Nedenler	13
2.3.3. Sosyal ve Demografik Nedenler	16
2.4. Yoksulluk ile Mücadele	19
2.5. Yoksulluk ile Mücadele Politikaları.....	20
2.6. Türkiye’de ve Dünyada Yoksulluk	22
2.6.1. Dünyada Yoksulluk.....	22
2.6.2. Türkiye’de Yoksulluk	24
2.7. Bursa İli Orhaneli İlçesi Yoksulluk Düzeyi	29
2.7.1. Orhaneli ilçesi hakkında bilgiler	29
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	30
3.1. Verilerin Elde Edilmesi.....	30
3.2. Normallik Analizi.....	31
3.3. Güvenilirlik Analizi	31
3.4. Bağımsız Örneklem T-Testi	32
3.5. Tek Yönlü Varyans Analizi	32
3.6. Korelasyon Analizi ve Regresyon Analizi	33
3.7. Örneklem Hacminin Belirlenmesi.....	34
4. BULGULAR.....	34
4.1. Araştırmanın Alanına Ait Veriler.....	Error! Bookmark not defined.
4.1.1. Katılımcıların yoksulluk algısı ile eğitim durumu arasındaki ilişki.....	59

4.1.2. Katılımcıların yoksulluk hakkındaki düşünceleri.	60
4.1.3. Katılımcıların boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları Error! Bookmark not defined.	
4.1.4 . Katılımcıların gelir durumları ve geçim sıkıntısı hakkındaki düşünceleri.....	61
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	64
KAYNAKLAR	71
EK 1. ANKET FORMU.....	756

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler	Açıklama
α	Cronbach's Alpha katsayısı
p	Anlamlılık düzeyi
\$	Dolar

Kısaltmalar	Açıklama
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
İGE	İnsani Gelişim Endeksi
İTU	İyi Tarım Uygulamaları
OT	Organik Tarım
SPSS	Statistical Package for Social Sciences(İstatistiksel analize yönelik bilgisayar programı)
TL	Türk Lirası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 2.1. Tutarlı zaman serisi verileri ve yeni hedef ölçütlerine göre Türkiye'nin İGE eğilimleri.....	10
Çizelge 2.2. Türkiye'nin son 5 yıllık Gini Katsayısı verileri.....	14
Çizelge 2.3. Ankara, Bursa, İzmir ve İstanbul İllerinin 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 yılları göç verileri.....	18
Çizelge 2.4. Yoksulluğu belirleyen faktörler.....	19
Çizelge 2.5. Günde 1,9 \$'dan daha az gelikle yaşayan yoksul nüfusun toplam nüfusa oranı (%)......	22
Çizelge 2.6. Günde 1,9 \$'dan daha az gelikle yaşayan yoksul nüfus (milyon).....	23
Çizelge 2.7. 2014-2019 yılları arası yoksulluk sınırı (TL).....	25
Çizelge 2.8. 2014-2019 yılları arası yoksul sayısı (bin kişi).....	26
Çizelge 2.9. 2014-2019 yılları arası yoksulluk oranı (%).....	27
Çizelge 2.10. 2014-2019 yılları arası yoksulluk açığı (%).....	28
Çizelge 2.11. Orhaneli ilçesinin son yıllara ait nüfus verileri.....	29
Çizelge 3.1. Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları.....	31
Çizelge 3.2. Katılımcıların ikamet ettikleri mahalleler.....	35
Çizelge 4.1. Ankete katılanların yoğunlukla bulundukları mahalleler.....	36
Çizelge 4.2. Katılımcıların yaş ve yüzdelik oranları.....	37
Çizelge 4.3. Katılımcıların medeni durumları.....	37
Çizelge 4.4. Katılımcıların eğitim durumları.....	37
Çizelge 4.5. Katılımcıların ailelerindeki fert sayısı.....	38
Çizelge 4.6. Katılımcıların meslekleri.....	38
Çizelge 4.7. Ailenin yıllık tarımsal geliri.....	39
Çizelge 4.8. Ailenin yıllık tarım dışı geliri.....	39
Çizelge 4.9. Katılımcıların sosyal güvenlik durumları.....	39
Çizelge 4.10. Sosyal güvence türü.....	40
Çizelge 4.11. Toplam işletme genişliği mülk-kira.....	40
Çizelge 4.12. Pazara yönelik (satmak için) yetiştirilen ürünler	41
Çizelge 4.13. Boş zamanların değerlendirilmesi.....	41
Çizelge 4.14. Katılımcıların kahvehaneye gitme alışkanlığı.....	42
Çizelge 4.15. Kahvehaneye gitme nedenleri.....	43
Çizelge 4.16. Katılımcıların kahvehanede geçirdikleri zamandan hoşlanma düzeyleri.....	43
Çizelge 4.17. Katılımcıların kahvehaneye gitmeme nedenleri	44
Çizelge 4.18. Katılımcıların kahvehane dışında boş zaman değerlendirme alışkanlıkları.....	45
Çizelge 4.19. Katılımcıların kahvehane dışı zaman değerlendirme alışkanlıkları.....	45
Çizelge 4.20. Tarımsal konularda bilgi kaynakları.....	46
Çizelge 4.21. Katılımcıların yoksulluk- zenginlik tanımlamaları.....	47
Çizelge 4.22. Katılımcıların borç durumu ve geçim sıkıntısı hakkındaki düşünceleri.....	48
Çizelge 4.23. Katılımcıların sosyal yardım ihtiyaç düzeyi.....	49
Çizelge 4.24. Katılımcıların yoksulluğuna ilişkin önermeleri.....	50
Çizelge 4.25. Katılımcıların yoksulluk algısına ilişkin önermeleri.....	51
Çizelge 4.26. Yoksulluk önermeleri 1.....	53
Çizelge 4.27. Yoksulluk önermeleri 2	54
Çizelge 4.28. Katılımcıların gelir arttırıcı tarım sistemlerine yaklaşımı	56
Çizelge 4.29. Yoksulluk algısı ile eğitim durumu arasındaki ilişki.....	57

Çizelge 4.30.Yoksulluk algısı ile gruplar arası ilişki.....	58
Çizelge 4.31. Hanehalkının yoksulluk algısı ile hanehalkının yoksulluğu arasındaki ilişki.....	59
Çizelge 4.32.Yoksulluk algısı ile borç durumu arasındaki ilişki.....	59
Çizelge 4.33. Bireylerin gelir durumları ile boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları.....	60
Çizelge 4.34. Boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları ile tarımsal üretim arasındaki ilişki.....	60
Çizelge 4.35. Çiftçilerin yıllık tarımsal gelir düzeyleri ile organik/iyi tarım hakkındaki düşünceleri	61
Çizelge 4.36. Geçim sıkıntısı hakkındaki düşünceleri.....	61
Çizelge 4.37. Eğitim düzeyine göre çiftçi olan bireyler ile çiftçi olmayan bireylerin gelir durumları arasındaki ilişki.....	62
Çizelge 4.38. Bireylerin gelir düzeyleri ile sosyal güvenceleri arasındaki ilişki.....	62
Çizelge 4.39. Gelir düzeyi ile sosyal güvenlik arasındaki ilişki.....	63

1. GİRİŞ

Bu çalışmada Bursa ili Orhaneli ilçesi kırsalında yaşayan bireylerin yoksulluk durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma neticesinde ortaya çıkan verilerin bölgede yaşayanlar ve bu havzaya yönelik politika geliştiriciler için önemli bir kaynak eser olması da hedeflenmiştir.

Geçmişten günümüze kadar insanların temel sorunlarının başında yoksulluk gelmektedir. Yoksulluk temelde bireylerin kendilerini, ailelerini geçindirecek, temel yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek maddi güçlerinin olmaması olarak tanımlanmaktadır (Grindle, 2004; Wade, 2004; Canbulut, 2015). Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk sorunu daha yüksek oranlarda görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde uygulanan politikalar ve yoksulluğa neden olan sorunların ortadan kaldırılması ile konu nispeten daha düşük düzeylerde görülmektedir. Yoksulluğun temel nedenleri; işsizlik, göç, eğitim düzeyi, gelir dağılımı, küreselleşme vb. olmak üzere sıralanabilir (Besley ve Burgess, 2000; Chen ve Ravallion, 2007; Memiş, 2014).

Yoksulluk ögeleri: parasal yetersizlik, birikim olmayışı, sağlıksız çevre, sosyal güvence eksikliği, eğitim kurumlarına erişim sorunu, işsizlik, var olan istihdam kaynaklarındaki çalışma zorluğu olarak ifade edilebilir. Bu ögelere bağlı olarak sağlık bilgisi yetersizliği, doğum sıklığı, kötü alışkanlıklar, kimyasallara maruz kalma, sağlık hizmetlerine erişim sorunu olarak özetlenebilir. Bunların sonucunda, yoksulluk özellikle çocuklar ve yaşlılar üzerinde daha olumsuz etkiler oluşturmaktadır.

Devletler yoksulluk ile mücadelede çeşitli politikalar uygulamakta ve yoksulluğu engelleme çabası içine girmektedirler. Yeterli düzeyde uygulanan politikalar hem yoksul birey sayısını azaltmakta hem de ülke ekonomisini daha iyi duruma getirmektedir. Dünyada yoksul toplumların yoksulluk düzeylerinin azaltılması adına birçok çalışma yapılmakta ve yoksulluğu azaltmaya yönelik çözümler üretilmektedir. Fakat çalışmalarda gelir adaletsizliğine çözüm bulunamadığı sürece yoksul olan toplumlar daha da yoksullaşmaktadır. Toplam gelirden çok düşük pay alan toplumlar daha fazla pay alan toplumlara hizmet etmekte ve onların refah seviyelerini artırmalarını sağlamaktadır (Zülfikar, 2010).

Bu tez yapısal olarak üç bölümde incelenmiştir. Birinci bölümde yoksulluğun tanımı yapılmış ve yoksulluk ile ilgili kavramlar açıklanmıştır. Ayrıca yoksulluk türlerinden; mutlak yoksulluk- göreli yoksulluk, objektif yoksulluk-sübjektif yoksulluk, gelir yoksulluğu- insani yoksulluk, kent yoksulluğu- kır yoksulluğu açıklanmıştır. Yoksulluğu ortaya çıkaran etmenlerden; küreselleşme, ekonomik nedenler (gelir dağılımındaki eşitsizlik, işsizlik sorunu ve ekonomik krizler), sosyal ve demografik nedenler (eğitim durumu, hızlı nüfus artışı ve göç sorunu) incelenmiştir. Yoksulluk ile mücadele politikalarından ekonomik politikalar, sosyal politikalar, para politikası, maliye politikası, nüfus ve göç politikaları da ele alınmıştır.

İkinci bölümde Türkiye’de ve dünyada yoksulluk düzeyleri ele alınmıştır. Dünyada günde 1,9 \$’dan daha az gelirle yaşayan yoksul nüfusun verileri ve günde 1,9 \$’dan daha az gelirle yaşayan yoksul nüfusun dünya nüfusuna oranı verileri incelenmiştir. Türkiye’de yoksulluk sınırı, yoksul sayısı, yoksulluk oranı ve yoksulluk açığı verileri incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Üçüncü bölümde Bursa ili Orhaneli ilçesi kırsalında yaşayan bireylerin yoksulluk düzeyinin belirlenmesi amacı ile önce Orhaneli ilçesine ait yoksulluk verileri incelenmiş ve anket verilerinden yola çıkılarak gerekli analizler uygulanmıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER ve KAYNAK ARAŞTIRMASI

Uzun (2003), ‘‘Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası’’ başlıklı çalışmada yoksulluk olgusunu ele alıp Dünya Bankasının yoksulluk politikalarını incelemiştir. Ardından incelenen politikaların haricinde önem verilmesi ve uygulanması gereken politikaların neler olduğu belirlenmiştir. Bu politikaların önceliğinde eşitsizliklerin önlenmesi ve eşit gelir düzeyinin sağlanması bulunmaktadır.

Gündüz (2006), ‘‘Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme’’ adlı makalede nüfus oranı yüksek olan ülkelerde yoksulluk oranının yüksek olduğunu ve bireylerin temel fiziki ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını ifade etmiştir. Çalışmada gerekli politikaların uygulanması sonucunda halkın gelir düzeyinin artıp yoksulluk ve işsizlik sorununa çözüm bulunabileceği önerilmektedir. Yoksulluk ve işsizlik sorunu Türkiye için de önemli bir sorun olmaktadır.

Sipahi (2006), ‘‘Yoksulluğun Küreselleşmesi ve Kentsel Yoksulluk: Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Konya Örneğinde Yoksulluk’’ başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında küreselleşmenin artması sonucunda yoksulluğun da artış gösterdiğini ifade etmiştir. Bu durumda kentsel yoksulluk problemi de önemli bir başlık olmaktadır. Çalışmada kentsel yoksulluk dönemsel olarak ele alınıp incelenmiştir.

Yılmaz (2006) ‘‘Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Savaşım Politikaları İçindeki Yeri (Eskişehir Örneği)’’ başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında yoksul bireylere sosyal yardım sağlayan kurumların büyük çoğunluğunun dar kapsamlı sosyal yardım politikaları izlediğini ifade etmiştir. Çalışmada sosyal yardımların daha etkili olabilmesi için bir sosyal yardım yasasının oluşturulması gerektiğini önerilmektedir.

Karaman ve Özçalık (2007), ‘‘Türkiye’de Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Bir Sonucu: Çocuk İşgücü’’ başlıklı makalede gelir dağılımındaki eşitsizliğin hem Türkiye’de hem de diğer ülkelerde çok büyük problemlere neden olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle kriz dönemlerinden sonra bu durumların daha fazla görüldüğü ifade edilmiştir. Çalışmada çocuk işçilerin yoksulluk düzeyi ile ilişkisi ve ne gibi çözümlerin getirilebileceği üzerinde durulmuştur.

Çalışkan (2007), ‘‘Eğitim- İşsizlik ve Yoksulluk İlişkisi’’ başlıklı çalışmada TK verilerine göre Türkiye’de eğitim, işsizlik ve yoksulluk ilişkisini incelemiş ve yorumlamıştır. Çalışmada eğitim düzeyi, işsizlik ve yoksulluk arasında paralel bir ilişki olduğu görülmektedir. Türkiye’de, eğitimin düzeyine göre bakıldığında cinsiyete göre önemli düzeyde farklılıkların bulunduğu sonucu elde edilmiştir.

Altıparmak (2008), ‘‘Dünyada ve Türkiye’de yoksulluk/eşitsizlik ve çocuklar’’ başlıklı çalışmasında yoksulluğu az gelişmiş ülkelerin nüfus oranının artması ve ülkelerin kalkınamamalarının bir sonucu olarak bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanamaması durumu olarak ifade etmiştir. Bu durumda bireyler eğitim, sağlık, teknolojik vb. imkanlardan da faydalanamamaktadır.

Temiz (2008), ‘‘Dünyada Kronik Yoksulluk ve nleme Stratejileri’’ başlıklı çalışmada 300 – 400 milyon insanın kronik yoksul olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada, kronik yoksulluğun yıllar içerisinde bireylerden çocuklara aktarıldığı ve bireylerin bu durumu kabullendikleri görülmektedir. Kronik yoksulluğun devamının engellenebilmesi amacı ile uygulanması gereken stratejiler belirlenmiş ve bu konuda yetkililerin almaları gereken önlemler belirlenmiştir.

Kızılgl (2009), ‘‘Türkiye’de Yoksulluk Sorunu: Ekonometrik Bir Bakış’’ adlı çalışmada yoksulluk kavramı ve ortaya çıkan sorunları ele almıştır. Türkiye yoksulluk oranı çok yüksek bir ülke olmamasına rağmen yoksulluk sorunu önemli bir başlık olarak ele alınmaktadır. Çalışmada Türkiye’nin yoksulluk düzeyinin belirlenebilmesi, yoksulluğun belirleyicilerinin neler olduğu, yoksulluk olasılıklarının ortaya konulması amaçları için gerekli analizler yapılmıştır.

Güneş (2009), ‘‘Kentsel Yoksulluk/ Dışlanma (Mı), G ve İştihadam: Eskişehir’de Belediyeden Yardım Alan Haneler’’ başlıklı çalışmada Eskişehir ilinde belediyeden yardım alan 300 hane üzerinde araştırma yapmıştır. Bu haneler üzerinde g, kentsel yoksulluk ve istihadam arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Açıkgöz ve Yusufoglu (2012), ‘‘Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları’’ başlıklı çalışmada yoksulluk olgusu ve yoksulluk ile ilgili problemleri ele almışlardır. Yoksulluğu ortaya çıkaran makro ve mikro etkenler bulunmaktadır. Yoksulluk ile ortaya çıkan sorunlar genellikle küresel sorunlar olmaktadır. Bu sorunlardan bazıları depresyon, boşanma vb. olmaktadır. Fakat yoksulluk sonucu her ülkede farklı sonuçlar da doğurabilmektedir. Çalışmada bu farklılıklardan kaynaklı

olan sorunların belirlenebilmesi için yoksulluğun etkilerinin her ülkeye göre farklı olarak incelenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Taş ve Özcan (2013), “‘Türkiye’ de İç Göçün Yoksulluğa ve İstihdama Etkileri” başlıklı çalışmada bireylerin gelişmemiş kentlerden gelişmiş kentlere göç etmelerinin yoksulluğu oluşturduğu ve bireyleri olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda Türkiye’nin göç durumu ve göç yolları incelenmiştir. Türkiye’nin son 50 yıllık durumu ele alınmış ve yorumlanmıştır.

Memiş (2014) “‘Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi” başlıklı makalede küreselleşmenin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarının olduğunu ve en çok üzerinde durulan boyutun ekonomik boyut olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada bazı araştırmacıların küreselleşme sonucunda yoksulluğun arttığını düşündüğü bazı araştırmacıların ise küreselleşme sonucunda yoksulluğun azaldığını düşündüğü görülmektedir.

Kartal ve Demirhan (2014) “‘Türkiye’de Kentsel Yoksulluğun Kırsal Nedenleri Ve Çözüm Önerileri Üzerine” başlıklı makalede Türkiye’de kırsal yoksulluğun kentsel yoksulluk üzerinde ne gibi etkileri olduğunu araştırmışlardır. Bu durumu etkileyen en büyük etkenin göç olduğu görülmektedir. Kırsaldan kente göçün nedenleri, göç sonrası bireylerdeki etkiler ve sonuçlar araştırılmakta ve çözüm önerileri sunulmaktadır.

Tümtaş ve Ergun (2014) “‘Göç ve Yoksulluk Kıskaçında Yıkılan Bir Kent: Van” başlıklı çalışmada göç eden bireylerin daha sonradan yaşadıkları sorunları, göç edilen bölgelere uyum sorunları nedeni ile ortaya çıkan yoksulluğun etkilerini incelemişlerdir. Çalışmada göç ve yoksulluğun etkilerini belirlemek amacı ile Van ili baz alınmış ve 23 Ekim 2011 tarihinde yaşanan depremin ortaya çıkardığı sorunlara da değinilmiştir.

Acar (2015), “‘Türkiye’ de Gelir Dağılımı” adlı çalışmada bir toplumda mutluluk ve huzur için temel şartın bireyler arasında adaletin sağlanması olduğunu ifade etmiştir. Geçmişte ve günümüzde ülkeler arasında yaşanan savaşlar ve problemlerde bu sorundan kaynaklanmaktadır.

Gedikoğlu (2015), “Türkiye’ de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele: Biga Örneği” başlıklı çalışmada Türkiye’ de yoksul bireylere destek veren sosyal yardım kurumlarını ele almış ve yoksulluk ile mücadele yollarını incelemiştir. Çalışma 3 ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yoksulluk kavram ve çeşitlerine değinilmiş ikinci bölümde yoksul bireylere destek veren kurumlar incelenmiş ve üçüncü bölümde Biga ilçesinde yaşayan bireylerin yoksulluk düzeyleri ile sosyal yardım kurumları incelenmiştir.

Türk ve Ünlü (2016), “Yoksullukla Mücadele Politikaları: 2000 Sonrası Türkiye Örneği” başlıklı çalışmada yoksulluğun küresel anlamda bir sorun olmasının ardından araştırmacıların yoksulluk konusuna daha fazla önem gösterdiğini belirtmişlerdir. Çalışmada yoksulluk kavramı ve yoksulluğa neden olan etmenlerin neler olduğu araştırılmıştır. Sonuç olarak ise yoksul bireylere gelir desteklerinin sağlanması, gelir elde edebilecek imkanların sağlanması, gerekli politikalar ile bu sorunların üzerinde durulması gerektiği elde edilmiştir.

Yayla (2018), “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü: Sakarya İli Örneği” başlıklı tez çalışmasında yoksulluğun sadece ekonomik açıdan ihtiyaçları karşılayamama veya istihdam sağlayamama gibi faktörlerden ibaret olmadığını daha kapsamlı bir konu olduğunu ifade etmektedir. Çalışmada Sakarya ilinde yaşayan bireylerin yoksulluk açısından genel durumları belirlenmiştir. Aynı zamanda devletten yoksulluk desteği alan hanelerin de genel durumu ortaya konulmuştur.

Kantar Davran ve ark. (2020), “Şanlıurfa İli Köylerinde Yaşlıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Durumları ile Yoksulluk ve Yaşlılık Algıları” adlı çalışmada Şanlıurfa ili köylerinde yaşayan bireylerin sosyo-ekonomik yapılarını ve demografik durumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 112 kişi katılmış ve bu kişiler ile bireysel görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda zaman geçtikçe yaşlı bireylerin sosyo-ekonomik verilerinin değişiklik gösterdiği ve statülerinin de aynı kalmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ünlü (2020). “Türkiye’nin Dezavantajlı Bölgelerinde Yoksulluk Olgusu” başlıklı makalede Türkiye’de bazı bölgelerin ekonomik kalkınma hususunda avantajlı konumda olurken bazı bölgelerin dezavantajlı konumda olduğunu ifade etmiştir. Amaçlanan araştırma bu dezavantajlı bölgelerin yoksulluk düzeylerinin

belirlenmesidir. Bu bölgelerde yaşayan bireylerin yoksulluk düzeyleri ile yaş, cinsiyet, güvenlik, sosyal yaşam vb. gibi faktörler de belirlenmeye çalışılmıştır.

Baykal ve ark. (2021), “Yoksulluk ve Servete İlişkin Nedensel Atıfların Demografik Değişkenler Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmada yoksulluk ile servetin ayrı ayrı incelenen fakat birbirleri ile ilişkisi olan iki konu olduğunu ifade etmiştir. Kocaeli ilinde yaşayan ve işgücü piyasasında bulunan 1010 kişi ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada lise ve altı seviye okul mezunu bireylerin servetlerinin nedeninin ayrıcalık olduğu görülmektedir. 31- 41 yaş aralığındaki bireylerin servet sahibi bireyler için yolsuzluk ve yozlaşma başlıklarına atıfta bulunduğu söylenebilmektedir.

Oskonbaeva ve Najımudınova (2021), “Geçiş Ülkelerinde Tarımın Yoksulluk Üzerindeki Etkisi” başlıklı çalışmada yoksulluğun tüm dünyada özellikle de gelişmekte olan ülkelerde çok büyük önem taşıdığını ifade etmişlerdir. Özellikle kırsal alanda yaşayan bireylerin yoksulluk düzeyinin yüksek olduğu ve bu bireylerin de tarım ile ilgilendiği görülmektedir. Bu durumda tarımsal kalkınma planlarına destek verilmesi önem teşkil etmektedir.

Kılınç ve Şahbaz Kılınç, (2021), “Türkiye’de Tarımsal Üretim-Gelir İlişkisi: Düzey-2 Bölgeleri Üzerine Bir Uygulama” başlıklı araştırmada herhangi bir bölgede tarımsal katma değer ile verim artışının tarımsal üretimi ve gelir düzeyini artırdığını ifade etmiştir. Türkiye’nin tarım arazileri oldukça verimli olduğundan bu alanda yapılacak çalışmaların ülke refahına katkıda bulunacağı ve yoksulluk düzeyi üzerinde de etki edeceği düşünülmektedir.

Yakıcı Ayan ve Değirmenci (2021), “Hanehalkı Sorumlusu ve Yoksulluk: Probit Model” isimli çalışmada Türkiye’de yoksulluğa etki eden hanehalkının demografik verilerinin probit model yöntemi ile belirlenmesi amaçlanmıştır. Analiz verileri 2017 yılı TÜİK verilerinden elde edilmiştir. Daha sonra 22869 kayıt içerisinde bölgelere göre tabakalı örnekleme yöntemi ile elde edilmiş 761 kayıt seçilmiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında hanehalkının genel sağlık durumu, hanehalkı sorumlusunun güncel faaliyet durumu yoksulluğu pozitif yönde tetiklerken hanehalkı sorumlusunun eğitim düzeyi ve yaşı negatif olarak etkilemektedir.

2.1. Yoksulluk Tanım ve Kavramları

Yoksulluk ilk olarak Seeböhm Rowntree tarafından 1901 yılında, bireylerin toplam kazancının, biyolojik olarak varlıklarını devam ettirebilmeleri için ihtiyaç duydukları asgari düzeydeki yiyecek, giyim vb. karşılamaya yetmemesi olarak tanımlanmıştır (Sipahi, 2005; Ensari, 2010). Yoksulluk algısı kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bu nedenle yoksulluğun tanımlanmasında farklılıklar bulunmaktadır (Zülfikar, 2010; Memiş, 2014; Kwadzo, 2015; Türk ve Ünlü, 2016). Yoksulluk temelde bireyin bir şeylerinin eksik olması durumudur (Canbulut, 2015). İbrişim (2008) çalışmasında, yoksulluğu bireylerin ve ailelerinin üreyebilmeleri için ihtiyaç duydukları asgari gelir ile gider düzeyleri arasındaki ilişki olarak ele almıştır. Yoksulluk, insanlığın en büyük sorunlarından biri olmanın yanı sıra beraberinde birçok probleme de zemin hazırlamaktadır (Kartal ve Demirhan, 2014).

Kronik yoksulluk ise ekonomik açıdan eksikliklerin yanı sıra sağlık, eğitim vb. eksikliklerin nesilden nesile aktarılması olarak tanımlanabilmektedir. Kronik yoksullukta, bireylerin yoksulluktan kurtulmak çabaları neredeyse imkansız hale gelmektedir. Bir bireyin kronik yoksul sayılabilmesi için gerekli süre, ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle beraber, genelde 5 yıl yoksul olarak bulunması gerekmektedir. Yoksulluk süresinin giderek artış göstermesi durumunda bireyler yoksulluğa uyum çabalarını artırmakta ve umutlarını giderek kaybetmektedirler. Gelişmekte olan ülkelerde kronik yoksulluk geçici olurken, az gelişmiş ülkelerde ise daha kalıcı hale gelmektedir (Jalan ve Ravallion, 2007, Temiz, 2008; Arpacıoğlu, 2012).

2.2. Yoksulluk Türleri

2.2.1. Mutlak Yoksulluk- Göreli Yoksulluk

Mutlak yoksulluk, hanehalkının ya da bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri adına, ihtiyaç duydukları asgari düzeyde beslenme, sağlık hizmetleri ve barınmalarını gerçekleştirebilecekleri gelir ile harcama miktarı olarak tanımlanmaktadır (Erol, 2006; Söylemez, 2009; Yayla, 2018). Arpacıoğlu (2012) tez çalışmasında mutlak yoksulluğu bireylerin veya hanehalkının asgari düzeyde bir yaşam sürebilmesine imkan veren en temel ihtiyaçlarını karşılayamaması durumu olarak tanımlamıştır. Bu bireylere gerekli yardım ve destek sağlanmazsa yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştiremedikleri için ölüm riski ile karşı karşıya gelebilmektedirler.

Mutlak yoksulluk üzerine birçok eleştiri bulunmakla beraber beslenme düzeyindeki yetersizlikler ile karşılaşan ülkelerin yoksulluk düzeylerinin tanımlanması için kullanılmaktadır (Erol, 2006; Türk ve Ünlü, 2016). Bu nedenle mutlak yoksulluk tanımının yanı sıra göreceli yoksulluk tanımı da ortaya çıkmıştır. Hanehalkının varlığını sürdürmek adına var oldukları toplum içerisinde yaşamını devam ettirebilme düzeyine ise göreceli (nispi) yoksulluk denilmektedir (Erol, 2006). Adam Smith göreceli yoksulluğu, bireylerin yaşamlarını devam ettirmeleri için gerekli olan yaşamsal ihtiyaçlarının sağlanması fakat bulundukları toplumda genel refah düzeyinin altında kalma durumu olarak tanımlamıştır (Arpacıoğlu, 2012). Göreceli yoksulluk bireylerin gelir ve refahlarının dağıtımının eşit olup olmaması üzerinde durmaktadır. Mutlak yoksulluk ile göreceli yoksulluk karşılaştırıldığında göreceli yoksulluğun sosyal yanı daha ağır basmaktadır (Mowafi ve Khawaja, 2005).

2.2.2. Objektif Yoksulluk-Sübjektif Yoksulluk

Objektif yoksulluk, bireylerin yoksul olmalarının sebeplerini ve bu sebeplerin ortadan kaldırılması için gerekli olan değerlendirmelerin nasıl yapılabileceğini belirleyen bir yoksulluk türüdür. Bu yoksulluğun sebebi önceden belirlenmiş olan ölçülebilir araçlar ile ortaya konulabilmektedir (Köse, 2009; Aksan, 2018; Yayla, 2018).

Sübjektif yoksullukta ise bireylerin kendi kendilerini değerlendirmelerine izin verilmektedir. Objektif yoksulluk yaklaşımında bireylerin kendi kendilerini değerlendirmeleri mümkün olmamaktadır. Kendi kendilerini değerlendiren bireylerin kendi faydaları için en iyinin ne olduğunu bilememeleri de göz önüne alınmış olup değerlendirilmeleri için bir anket uygulanmaktadır. Uygulanan anket sonrasında bireylerin ihtiyaç duydukları gelir düzeyi belirlenmektedir. Fakat aynı gelir düzeyindeki bireyler veya hane halklarından bazıları kendilerini fakir olarak nitelerken bazıları ise zengin olarak nitelemektedirler (Erol, 2006; Cennet, 2010; Yayla, 2018).

2.2.3. Gelir Yoksulluğu- İnsani Yoksulluk

Gelir yoksulluğu, bireylerin veya hanehalkının temel geçimlerini sağlayabilmeleri adına elde etmeleri gereken asgari düzeydeki yeterli gelire sahip olmamaları durumunda ortaya çıkan yoksulluk türüdür. Yeterli olarak tanımlanan gelir her ülkede farklı anlamlar ifade etmektedir. Bu nedenle bütün ülkeler tarafından ortak tanımlanan

bir yeterli gelir düzeyi bulunmamaktadır (Gürbüz ve ark., 2002; Erol, 2006, Cennet, 2010, Ayala ve ark., 2011, Yayla, 2018).

İnsani yoksulluk kavramı ilk defa UNDP’ nin İnsani Gelişme Raporu ile 1997 yılında ortaya çıkmıştır. Gelir yoksulluğu sadece bireylerin gelir düzeyi ve bu gelir çerçevesinde incelemelerde bulunurken, insani yoksulluk bireylerin veya hanehalkının okuma yazma düzeyi, yeterli beslenebilme düzeyi, önlenabilir hastalıklara yakalanma düzeyi vb. noktalar üzerinde durmaktadır. İnsani Yoksulluk Endeksi, gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerin kriterlerini farklı olarak belirtmiştir. Gelişmekte olan ülkelere; yaşam süresi, okuma yazma düzeyi ve uygun bir biçimde yaşayabilme standardı olmak üzere 3 kriterde ele alınmıştır. Gelişmiş ülkelere ise yaşam süresi, okuma yazma düzeyi, uygun bir biçimde yaşayabilme standardı, gelir düzeyi, yoksulluk alt sınırında bulunma düzeyi ve sosyal dışlanma olmak üzere 6 kriterden oluşmaktadır (Erol, 2006; Cennet, 2010; Arpacıoğlu, 2012).

Çizelge 2.1. Tutarlı zaman serisi verileri ve yeni hedef ölçütlerine göre Türkiye’nin İnsani Gelişmişlik Endeksi (İGE) eğilimleri

	Doğuşta beklenen yaşam süresi	Beklenen öğrenim süresi	Ortalama öğrenim süresi	Kişi başı GSMH (Satınalma Gücü Par.)	İGE değeri
1990	64,3	8,9	4,5	12.514	0,583
1995	67,0	9,6	4,8	13.490	0,611
2005	72,4	11,9	6,1	17.999	0,696
2010	74,5	13,8	7,2	19.867	0,739
2015	76,5	16,2	8,0	25.719	0,801
2016	76,9	16,4	7,6	26.122	0,808
2017	77,2	16,4	7,7	27.571	0,814
2018	77,4	16,4	7,7	27.864	0,817
2019	77,7	16,6	8,1	27.701	0,820

Kaynak:UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) İnsani Gelişme Endeksleri ve Göstergeleri: 2020 İstatistiksel Güncellemesi

Çizelge 2.1’ de Türkiye’nin İnsani Gelişim Endeksi’nin değerleri yer almaktadır. 1990 da 0,583 olan değer 2015 yılında 0,801’e yükselmiştir. 1990 yılından 2019 yılına kadar geçen sürede Türkiye’nin İGE değeri %40,7’lik bir artış göstermiştir. 2019 yılındaki İGE değeri 0,820 olmakta ve 189 ülkenin yer aldığı yüksek insani gelişme kategorisinde 54. sırada yer almaktadır. Beklenen yaşam süresi 1990 yılından 2019 yılına kadar 13,4 yıl; beklenen öğrenim süresi 7,7 yıl; ortalama öğrenim süresi 3,6 yıl

artmıştır. Kişi başına düşen Gayrisafi Milli Hasıla (GSMH) ise 29 yılda %121,4'lük bir artış göstermiştir(Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDP, 2018).

2.2.4. Kent Yoksulluğu- Kır Yoksulluğu

Yerleşim birimlerindeki kent-kır ayrımı kentsel ve kırsal yoksullukta da farklılıklar ortaya koymaktadır (Özkan ve Gürbüz, 2019). Kentlerde bireyler hizmet ve sanayi sektörlerinde gelir elde ederken, kırsalda bireyler tarım ve hayvancılık kökenli gelir elde etmektedir. Araştırmalar sonucunda kırsal alanlardaki yoksulluk düzeyi kentlerdeki yoksulluk düzeyinden daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Kentsel alanlara gösterilen ilgi ve desteğin kırsal alanlara gösterilmemesi bu durumun kaynağı olarak görülebilmektedir (Yavuz ve Gürbüz, 2001; Erol, 2006; Taçyıldız, 2006; Ozkan ve ark., 2020).

Dünya Bankası verilerine göre kent yoksulluğu sonucunda ortaya çıkan eksiklikler;

- Yeterli olmayan düzeylerde ve güvenli olmayan barınma
- Sağlık hizmetleri ve eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde erişim
- Var olmayan veya sınırlı olarak var olan sosyal koruma
- Gelir düzeyine ve iş olanaklarına sınırlı düzeyde erişme veya erişememe
- Sağlığı tehdit eden çevre ve şiddet olmaktadır (Taçyıldız, 2006)

Kırsal yoksulluk; kırsal alanlardaki eğitim oranındaki azalma, gelir düzeyindeki düşük oran, barınma vb. temel ihtiyaçlara ulaşamama durumudur. Kent yoksulluğu ise sağlık, eğitim, barınma, sosyal koruma mekanizmalarının yetersizliği, şiddet, güvensiz ortam vb. olmaktadır. Kırsal yoksulluk kentsel yoksulluğa da temel oluşturmaktadır (Gurbuz, 2019). Kırsal alanlarda elde edilen ham maddeler kentsel alanlarda sanayi ve hizmet sektörlerinde kullanılmaktadır. Ham maddelerin eksikliği kentsel alanlarda da yoksulluğu tetiklemektedir (Irz ve ark., 2001, De Janvry ve Sadoulet, 2009, Zülfikar, 2010). Kırsal alanlarda iş imkanlarının giderek azalması ve tarımsal üretimdeki sorunlar kırsal alanlarda yaşayan bireylerin kentsel alanlara göçlerine neden olmaktadır. Göç sonrasında kentsel alanlara uyum sıkıntısı çeken bireylerin yeterli gelire sahip olamamaları da kaçınılmaz olmaktadır. Dolayısıyla kırsal yoksulluk kentsel yoksulluğa da zemin hazırlamaktadır (Kartal ve Demirhan, 2014; Gedikoğlu, 2015).

2.3. Yoksulluğu Ortaya Çıkaran Etmenler

Yoksul olmanın temeli gelir dağılımında bireye düşen payın düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Yoksulluk hem bireysel hem de toplumsal etmenlerden oluşan bir olgudur (Canbulut, 2015). Yoksulluğu oluşturan etmenlerden bazıları; küreselleşme, ekonomik nedenlerden gelir dağılımı, işsizlik ve ekonomik krizler, sosyal ve demografik nedenlerden; eğitim durumu, hızlı nüfus artışı ve göçler olmaktadır. Bu etmenler az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelere göre farklılık göstermektedir.

2.3.1. Küreselleşme

Küreselleşme dünyadaki ticaret döngüsünün serbestçe ve evrensel boyutlarda gerçekleştirebilme çabasıdır. Sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarının bulunmasına rağmen çoğunlukla ekonomik boyut üzerinde durulmaktadır (Gurbuz ve Ozkan, 2019). Ekonomik açısından küreselleşmenin; ticari küreselleşme, mali küreselleşme ve üretimin küreselleşmesi olmak üzere üç temel boyutu bulunmaktadır. Küreselleşmenin büyüme hızını artırma, yaşam standartlarını iyileştirme ve yükseltme, yeni fırsatlar oluşturma vb. birçok faydası bulunmaktadır. Bu faydalardan her ülkenin eşit oranda faydalanması yoksulluğu azaltma amacına uygun olacaktır. Fakat küreselleşmenin faydaları ülkeler arasında eşit olarak paylaşılamamakta ve ortaya yoksulluk problemi çıkmaktadır (Taner, 2004; Arı, 2019). Yoksul ülkeler zengin ülkelere oranla daha yavaş büyümekte ve ekonomik olarak gelişmektedir. Bu durumda zengin ülkeler ile fakir ülkeler arasındaki fark giderek artış göstermektedir (Sarı Gerşil ve Yeşilyurt, 2014).

Küreselleşmenin yoksulluğu düşüreceğini iddia edenlerin yanı sıra küreselleşmenin yoksulluğu artıracığını iddia edenler de bulunmaktadır. Memiş (2014) küreselleşme ile yoksulluğun ilişkisini incelediği çalışmada, 1981 senesinden günümüze kadar geçen süreç içerisinde yoksulluk düzeyinde düşüş görüldüğünü ifade etmiştir. Yine aynı çalışmada mutlak yoksulluk sınırının az gelişmiş ülkelerde 1 dolar, gelişmekte olan ülkelere 4 dolar ve gelişmiş ülkelere 14,40 dolar olarak saptandığını belirtmiştir. Bu durumda küreselleşmenin yoksulluğu artırdığı görülmektedir.

2.3.2. Ekonomik Nedenler

Gelir dağılımı: Bir ülkede elde edilen milli gelirin gruplar, bölgeler, bireyler vb. arasında dağıtılması sonucunda ortaya gelir dağılımı çıkmaktadır. Temel dört gelir dağılımı türü bulunmaktadır. Gelir dağılım türlerinden ilki fonksiyonel gelir dağılımı olmaktadır. Fonksiyonel gelir dağılımı; üretim süreci içerisinde elde edilen gelirin üretim faktörleri arasında nasıl dağıldığını gösteren gelir dağılımı türüdür. İkinci gelir dağılımı türü olan bireysel gelir dağılımı; ülkedeki milli gelirin kişiler arasında dağılımını ve bu dağılımın nasıl olduğunu göstermektedir. Bu gelir dağılımı türünde kişiler arasındaki gelir dağılımındaki farklar ve farklılığa neden olan etmenler de incelenir. Sektörel gelir dağılımı, hizmet, sanayi ve tarım sektörlerinin milli gelirden aldıkları paylar sonucunda yapılan gelir dağılımı türüdür. Bölgesel gelir dağılımı ise bir ülkedeki milli gelirin o ülkedeki bölgelere dağılımı sonucunda ortaya çıkan gelir dağılımı türüdür. Her bölge eşit pay alamamakta ve bazı bölgeler geri kalabilmektedir. Bunun sebep ve sonuçları da bölgesel gelir dağılımı içerisinde incelenmektedir (Whelan ve ark., 2004, Acar, 2015).

Bir ülkedeki milli gelirin ülkedeki dağılımı Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı ile hesaplanabilmektedir. Lorenz Eğrisi bir diyagram üzerinde nüfus yüzdesi ile kişisel gelir yüzdesinin hesaplanması ile elde edilir. Gelir dağılımının eşit olduğu durumlarda mutlak eşitlik doğrusu ile Lorenz Eğrisi bütünleşmekte, gelir dağılımının eşit olmadığı durumlarda Lorenz Eğrisi ile mutlak eşitlik eğrisi uzaklaşmaktadır. Lorenz eğrisi ile elde edilen eşit olmayan gelir dağılımının hesaplanması Gini Katsayısı ile incelenebilmektedir. 0 ile 1 arasında değerlerin alınması gereken Gini Katsayısı 0 olduğunda ülkedeki milli gelirin eşit olarak dağılım gösterdiği, 1 olduğunda milli gelirin bireyler arasında eşit olmadan dağıldığı anlaşılmaktadır (Karaman ve Özçalık, 2007; Acar, 2015).

Çizelge 2.2. Türkiye'nin son 5 yıllık Gini Katsayısı verileri

Yıllar	Gini Katsayısı
2015	0,397
2016	0,404
2017	0,405
2018	0,408
2019	0,395

Kaynak: TÜİK 2020. (Türkiye İstatistik Kurumu). Gelir Dağılımı ve Yaşam Koşulları İstatistikleri.

Gelir dağılımının adaletsiz olması bir ülkedeki yoksulluk düzeyini büyük ölçüde etkilemektedir. Adaletsiz gelir dağılımı yoksulluk düzeyini arttırmaktadır. Gelir dağılımının eşit olmadığı ülkelerde işsizlik dolayısı ile ekonomik büyümede problemler ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2006).

Türkiye’de gelir dağılımını olumsuz yönde etkileyen ve adaletsiz gelir dağılımına neden olan etmenler:

- Tarımsal üretim yapılan toprakların dağılımının eşit olmaması
- Kamu yatırımlarının oranlarındaki düşüş ve istihdam imkanlarında azalma
- Ülkede uygulanan ekonomik politikalar nedeniyle reel ücretlerin düşük olması
- Eğitim düzeyinin düşük olması
- Yüksek sayıda tarımsal nüfus olmasına rağmen yarattığı katma değer düşük olması
- Eğitimde fırsat eşitsizliği sorununun varlığı
- Toplam vergilerin içerisinde dolaylı verginin payının daha yüksek olması
- Tarımsal üretime olan desteklerin gittikçe azaltılması ve doğrudan gelir desteğinin gelir dağılımındaki düzeltici etkisinin sınırlarının varlığı
- Sermayedar kesimin üretim sonucunda elde edilen gelirden en yüksek payı alması
- Dışlama etkisine yol açan yüksek faiz oranları nedeni ile ortaya çıkan özel yatırımlar ve iş gücü imkanlarının düşük olması(Bolayır, 2007)

İşsizlik: Çalışabilme yeteneği, çalışma isteği olan ve çalışmasına engel olacak bir durumu olmayan bireylerin iş bulamamaları durumudur. İşsizlik ile yoksulluk birbirlerine bağlı olarak gelişmektedir. İşsizliğin var olduğu durumlarda yoksulluk kaçınılmaz olmaktadır. Yoksul olarak nitelendirilen ülkelerde başlıca sorunlardan biri de işsizlik oranının çok yüksek olmasıdır (Gündüz, 2006, Yayla, 2018). İşsiz olan bireylerin işsiz kalma süreleri uzadıkça yoksulluk düzeyleri de artış göstermektedir. Uzayan bu süre devamında bireyler ve toplum üzerinde ciddi sorunlar oluşturmaktadır. İşsizlik sürecinde ortaya çıkan olumsuzluklar ülkedeki sanayi, hizmet, tarım vb. sektörlerdeki verimi de düşürmekte, üretim oranında da azalmalar görülmektedir. Bu durumda ülkelerin vatandaşlara yardımında bulunmaları bireylerin yoksulluğu üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (İncedal, 2006). Şenses (2003) çalışmasında, Almanya’da işsiz olan bireylerin %25’inin yoksul sınıfına dahil edildiğini belirtmiştir. Türkiye’de işsizlik oranı 2018 Temmuz ile 2019 Temmuz ayı arasında 1 milyon 65 bin kişi daha artarak toplamda 4 milyon 596 bin kişiye ulaşmıştır. Toplamda işsizlik oranı 3,1 puan artış göstererek %13,9 seviyesine gelmiştir (TÜİK, 2019). Bireyler, işsiz olmaları durumunda başta sosyal ve ekonomik olmak üzere birçok sorunla karşı karşıya gelmektedir (Zencirkıran ve Gürbüz, 2009; Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012). Avrupa ülkelerinde çalışan yetişkin bireylerin oranı %80 olurken Türkiye’de çalışan yetişkin birey oranı %54 olmaktadır. Çalışan birey sayısındaki bu düşüş yoksulluğun nedenlerinden biri olmaktadır (Sarı Gerşil ve Yeşilyurt, 2014).

Ekonomik krizler: Ani bir biçimde ortaya çıkan ve makro açıdan bir ülkenin ekonomik yapısını, mikro açıdan bir ülkedeki firmaları ciddi anlamda sarsan olaylara ekonomik kriz denilmektedir. Ekonomik krizler hem bireyler üzerinde hem de toplumda başta ekonomide olmak üzere birçok hasara neden olmaktadır. Ekonomik krizin var olduğu bir ülkede başta işsizlik, ardından gelir düzeyinde düşüş gerçekleşir ve sonuç olarak bireyler yoksullaşır(Bilge, 2009,Bakan ve ark., 2011).Yaşanan krizleri, gerilimden ayıran bazı temel özellikler vardır. Bunlar; sezilmesi mümkün olmayan ve aniden gelişen olaylardır. Karar mekanizmaları sıradan olmamalı ve krize müdahale ani olmalıdır. Kriz, oluştuğu toplumun devamlılığını tehdit etmektedir (Bakan ve ark., 2011).Eğer bir toplum ekonomik kriz yaşıyorsa o ülkede üretimde daralma, işsizlik, iflaslarda artış ve finansal çöküşler ortaya çıkmaya başlamaktadır.

2.3.3. Sosyal ve Demografik Nedenler

Eğitim durumu: Eğitim düzeyi, bireyleri ve toplumu dolaylı veya doğrudan etkilemektedir. Eğitim düzeyindeki artış o toplumda ekonomik kalkınmayı doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur. Aynı zamanda eğitim oranındaki artış, bireylerin gelir düzeyinde de artış sağlamaktadır. Eğitim düzeyi düşük bireylerin gelir düzeyleri düşük olmaktadır (Tilak, 2002; Yılmaz, 2006). Eğitim seviyesindeki düşük oran, yoksulluğu da beraberinde getirmektedir. Yoksulluğun en büyük nedenlerinden birisi işsizlik olmaktadır. İşsizliğin temelinde ise eğitimsizlik yatmaktadır (Yayla, 2018). Tüm bunların yanı sıra çalışan fakat yoksul olan bireyler de bulunmaktadır. Çalışkan (2007), bireylerin eğitim durumlarını işsizlik ve yoksulluğa göre ilişkilendirdiği çalışmasında, çalışan fakat yoksul olan bireylerin yoksulluklarının iki ana nedeni olabileceğini ifade etmiştir. Birinci neden, bireyin üretiminin yüksek olması fakat ürettiklerine başkalarının sahip olması, ikinci neden ise bireyin verim oranının çok düşük olması durumudur. İkinci nedende birey, ürettiklerine sadece kendisinin sahip olması durumunda bile yeterli geliri elde edemeyecek ve yoksul olacaktır.

Hızlı nüfus artışı: Yoksulluğun mu nüfus oranını arttırdığı yoksa fazla nüfus oranının mı yoksulluğa neden olduğuna dair iki yaklaşım bulunmaktadır. İlk yaklaşıma göre az gelişmiş ülkelerdeki nüfus oranı gittikçe artmakta ve bu durum ülkelerdeki kaynak kullanımı, işgücü piyasaları vb. alanlarda sorunlar oluşturmaktadır. Böylelikle az gelişmiş ülkelerdeki fazla nüfus oranı yoksulluğa neden olmaktadır (Şenses, 2003; Zülfikar, 2010).

Bir diğer yaklaşıma göre ise nüfus düzeyini artırmak, yoksulluk ile mücadelede için faydalı bir yöntem olarak görülmektedir. Özellikle az gelişmiş ülkelerde geçim kaynağı olarak tarım sektörü tercih edilmekte ve tarımsal üretim sürecinde aile işçisi olarak çocukların çalışması gerekmektedir. Nüfusun fazla olduğu bölgelerde, tarımsal işlerde çalışan kişi sayısı yüksek olduğundan üretim de artış göstermektedir (Zülfikar, 2010).

Malthus, yoksulluk ile nüfus yoğunluğunun yakından ilişkili olduğunu ve temel besin gıdalarındaki artışın, nüfus yoğunluğu nedeniyle geometrik şekilde olacağını iddia etmiştir. Bu durum yoksulluğa zemin hazırlamaktadır (Marx ve Engels, 1971). Bir ülkedeki nüfus artış hızının fazla olması o ülkede kişi başına düşen milli geliri de azaltmaktadır (Yayla, 2018).

Göç: Teknolojik gelişmeler ile insan işgücüne olan ihtiyaç da azalmıştır. Kırsal alanlarda en çok tercih edilen sektör tarım sektörüdür. Tarım sektörü insan işgücüne yüksek düzeyde ihtiyaç duyan bir sektör olmaktadır. Fakat gelişen teknoloji ile beraber tarım sektörü de insan işgücüne olan ihtiyacını azalmıştır. Gelir düzeyinde düşüş gerçekleşen bireyler artık kırsal alanlarda iş bulamaz hale gelerek kentsel alanlarda yaşama çabası içine girmişlerdir. Kentsel alanlara gelen bireyler kent yaşamına uyum sağlamada birçok sorun ile karşılaşmaktadır. İş bulabilme süreci bu sorunların başında gelmektedir (Kızılgöl, 2009; Taş ve Özcan, 2013; Tümtaş ve Ergun, 2014). Göç ile yoksulluk arasındaki ilişki iki şekilde açıklanabilmektedir. Birincisi, kırsaldan kentsel alanlara artan göçlerin yoksulluğu artırdığıdır. İkincisi ise yoksul olarak tanımlanabilecek düzeyde geliri olan bireylerin kırsal alanlardan kentsel alanlara iş bulabilme umudu ile gelmesidir (Güneş, 2009).

Türkiye'deki iç göçlerin yaşanmasındaki sebepler temelde;

- Teknolojinin kırsal alanlar üzerindeki etkileri
- Sanayinin kentsel alanlardaki hızlı gelişimi
- Nüfus artış hızının çok fazla olması
- İnsanların köyleri itici, kentleri ise çekici olarak görmesi
- Kırsal bölgelerdeki terör olayları ve kan davaları olmaktadır (Taş ve Özcan, 2013).Bu etkilerin tamamı yoksulluğa temel oluşturmaktadır.

Çizelge 2.3. Ankara, Bursa, İzmir ve İstanbul İllerinin 2016-2020 Yılları Göç Verileri

Yıllar	İller	Göç Verileri
2016	Ankara	177 166
	Bursa	84 458
	İzmir	369 582
	İstanbul	122 668
2017	Ankara	188 100
	Bursa	86 119
	İzmir	416 587
	İstanbul	127 394
2018	Ankara	184 382
	Bursa	80 940
	İzmir	38 5482
	İstanbul	130 092
2019	Ankara	211 744
	Bursa	85 596
	İzmir	128 370
	İstanbul	498 676
2020	Ankara	153 162
	Bursa	77 039
	İzmir	107 172
	İstanbul	328 632

Kaynak: TÜİK 2019. Ülke İçi Göç İstatistikleri

2.4. Yoksulluk ile Mücadele

Çok eski dönemlerden beri insanlığın başlıca sorunlarının temelinde yoksulluk yatmaktadır. Yoksulluk insanların yaşamsal ihtiyaçlarını giderememeleri sonucunda birçok problem oluşturmaktadır. Oluşan bu problemler sadece bireylere değil toplumlara da zararlar vermekte ve ülkelerin kalkınmalarının önünde engeller oluşturmaktadır. Yoksulluğu yöneten ve bu doğrultuda politikalar oluşturan ülkeler gelişmiş ülkeler olmakta, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ise yoksulluk ile mücadele etme yöntemleri araştırmaktadır. Gelişmiş ülkeler işsizlik durumunda dahi bireylere yardımlarda bulunmakta ve bu bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Çizelge 2.4.Yoksulluğu Belirleyen Faktörler

Bölgesel özellikler	İzolasyon (daha az altyapı ve piyasa ve hizmetlere ulaşım zorluğu açısından) Hava şartları ve çevre koşulları Bölgesel yönetim Eşitsizlik
Toplumsal özellikler	Altyapı (yol, su gibi) Arazi dağılımı Kamu hizmetlerine erişim Sosyal yapı ve sosyal sermaye
Haneve ilişkin özellikler	Hanehalkı büyüklüğü Bağımlılık oranı Hanehalkı reisinin kadın olma oranı Mallar (toprak ve diğer üretim faktörleri ile konut, menkul kıymet vb.) İstihdam ve gelir yapısı Hanehalkı üyelerinin eğitim ve sağlık durumları
Kişisel özellikler	Yaş Eğitim İstihdam durumu Sağlık

Kaynak: Demir Şeker, 2008

2.5. Yoksulluk ile Mücadele Politikaları

Yoksulluk ile mücadele etmek amacıyla oluşturulan politikalarda dikkat edilmesi gereken önemli unsurlar bulunmaktadır. Bunlar:

- Yoksulluğun birçok çeşidi bulunmaktadır. Her yoksulluk çeşidi farklı farklı tanımlanmakta ve her çeşit için farklı çözümler uygulanmaktadır. Yoksulluk ile mücadelede kullanılacak olan politikalar da belli bir yoksulluk tanımı üzerinden ilerlemeli ve buna yönelik politikalar oluşturulmalıdır.
- Yoksulluk sorunu çok eski zamanlara dayanmaktadır. Yoksulluğun oluşum süreci de uzun olmaktadır dolayısıyla çözüm süreci de kısa olmayacaktır. Yoksulluğun çözüm sürecinin ne kadarlık bir zamanı kapsayacağı da önceden belirlenmeli ve bu amaç doğrultusunda hareket edilmelidir.
- Yoksulluk yapı bakımından farklılıklar gösterebilmektedir. Bölgeler ve süreçler değişkenlik gösterebilir. Bu durum göz önüne alınarak politikalar oluşturulmalıdır (Zülfikar, 2010).

2.5.1. Ekonomik Politikalar

Ekonomik politikalar temelde 3 unsura dayanmaktadır. Birincisi küçük işletmelerin desteklenerek emek yoğun ve üretim yeteneği yüksek iş yerlerinin girişimlerini ve büyümelerini sağlamak. İkincisi, gelir düzeyi düşük olan alanlara sermaye, teknolojik destek vb. imkanları sağlamak. Üçüncüsü ise desteklemelerin yapılacağı alanlarda politikaların genişletilmesi ve ilerletilebilmesi için yasal açıdan ortam oluşturmaktır (Cennet, 2010).

2.5.2. Sosyal Politikalar

Sosyal politikalar o ülkede yaşayan bireylerin başta temel yaşamsal gıda ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Sağlık hizmetlerinin karşılanması, eğitim imkanlarının sağlanması, barınma ve güvenliği sağlama da sosyal politikalar içerisinde yer almaktadır (Cennet, 2010).

2.5.3. Para Politikası

Para politikasının yoksulluk üzerine 3 unsuru bulunmaktadır.

- Konjonktürel gelişmeler ve bu gelişmeler sonucunda toplumun gelir düzeyi artış göstermekte ve bu artış yoksulluk düzeyinin üzerinde azaltıcı bir etki

yapmaktadır. Gelir düzeyinin artışı ortalama geliri artmakta ve ortalama gelir düzeyine yakın bir gelir düzeyi olan bireyler de ortalama gelir düzeyi seviyesine ulaşmış olmaktadır.

- Bir ülkedeki gelir dağılımındaki konjonktürel gelişmeler de yoksulluk üzerine ciddi etkiler göstermektedir. İşsizlik sorunu üzerine yapılacak azaltıcı bir politika işsizliği azaltacak ve işgücü oranını arttıracaktır. Bu durum yoksul sayılan bireylerin yoksulluk sınırını aşarak gelir düzeylerinin artmasını sağlamaktadır.
- Ülkelerde yaşanan enflasyonlar da ekonomik açıdan ülkelerin refah düzeyini alt sınırlara çekebilmektedir. Enflasyon, yoksulluk düzeyi üzerinde ciddi bir etkide bulunmakta ve bireylerin gelir düzeylerini düşürücü etkide bulunmaktadır (Aktan ve Vural, 2002).

2.5.4. Maliye Politikası

Bir toplumun ve toplumdaki bireylerin gelir düzeylerini yükseltip yoksulluk sınırının üstüne çıkabilmesinin iki yolu bulunmaktadır. Birincisi, eğitim seviyesinin artırılarak bireylere yetenek kazandırabilmektir. Bu sayede bireylerin işsizlik sorunları çözülecek ve gelir düzeyleri artacaktır. Dolayısıyla toplumun da refah seviyesi artacak ve yoksulluk azalacaktır. İkincisi ise gelir düzeyinin yeniden planlanarak, gelir düzeyi düşük bireylere de yeterli desteklerin sağlanmasıdır. Bu durumda adaletsiz gelir dağılımı sorunu ortadan kalkacak ve bireyler yoksulluk düzeyinin üzerine çıkacaklardır. Maliye politikası bu her iki unsuru da sağlamakta ve bireylerin gelir düzeylerini artırmayı amaçlamaktadır (Aktan ve Vural, 2002).

2.5.5. Nüfus ve Göç Politikaları

Düzensiz nüfus dağılımı ve kırsal alanlardaki sorunlar nedeni ile kentlere göçlerin artması, yoksulluğu etkileyen unsurlar olmaktadır. Göçlerin kontrol altına alınması, göç düzeylerinin planlanması için gereken temel yasaların oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. (Ellis ve Freeman, 2004; Cennet, 2010).

2.6. TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA YOKSULLUK

2.6.1. Dünyada Yoksulluk

Dünyada yoksulluk düzeyi yapılan çalışmalar sonucunda azalıyor gibi gözükmesine rağmen bölgesel olarak ele alındığında fakir ülkelerin yoksulluk düzeylerinin değişmediği görülmektedir. Coğrafi konum, uygulanan politikalar, gelir düzeyi vb. etkenler nedeni ile yoksulluğun devam ettiği ülkelerde açlık, barınamama, güvenlik problemleri vb. nedenler ile insanlar hayatlarını kaybetmektedirler(Altıparmak, 2008).

Çizelge 2.5. Günde 1,9 \$’dan daha az gelire yaşayan yoksul nüfusun toplam nüfusa oranı (%)

Bölge	2002	2005	2008	2010	2012	2015
Doğu Asya ve Pasifik	29,9	19,1	15,1	11,2	3,6	4,1
Avrupa ve Merkezi Asya	5,9	4,9	2,8	2,4	1,6	1,7
Latin Amerika ve Karayipler	11,7	9,8	6,9	6,0	4,5	5,6
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	3,2	3,0	2,7	2,3	2,7	-
Güney Asya	38,6	33,8	29,5	24,7	15,1	13,5
Sahra Altı Afrika	56,9	50,9	47,7	46,5	42,3	35,2
Dünya	25,8	20,9	18,1	15,8	10,9	9,6

Kaynak: Emin, 2018, Dünya Yoksulluk ve Eşitsizlik Raporu.

Çizelge 2.5’ de dünyada günlük 1,9 dolardan daha az gelire yaşamakta olan yoksul nüfusun dünyadaki toplam nüfusa oranı verilmektedir. 2002 yılında %56,9 olan Sahra Altı Afrika bölgesi 2015 yılında %35,2 ‘ye kadar düşmüştür. Doğu Asya ve Pasifik bölgesi 2002 yılından 2015 yılına kadar %25,8’lik bir oranla azalma göstermiştir. Avrupa ve Merkezi Asya bölgesi %5,9’dan %1,7’ye düşerek %4,2’lik bir oranla azalmıştır. Dünya geneli incelendiğinde ise %16,2’lik bir oranla yoksul nüfus düşüşü görülmektedir.

Çizelge 2.6. Günde 1,9 \$’dan daha az gelirle yaşayan yoksul nüfus (milyon)

Bölge	2002	2005	2008	2010	2012	2015
Doğu Asya ve Pasifik	552,5	361,6	293,7	220,6	73,2	82,6
Avrupa ve Merkezi Asya	27,6	22,9	13,3	11,4	7,2	4,4
Latin Amerika ve Karayipler	62,7	54,4	39,7	35,4	27,8	29,7
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	9,4	9,4	8,8	7,9	9,6	-
Güney Asya	554,6	510,5	467,0	402,3	257,3	231,3
Sahra Altı Afrika	401,5	389,4	396,1	407,4	400,8	347,1
Dünya	1.613,2	1.353,6	1.222,8	1.090,9	782,7	776,3

Kaynak: Emin, 2018, Dünya Yoksulluk ve Eşitsizlik Raporu.

Çizelge 2.6’da dünyada günde 1,9 dolardan daha az gelir ile yaşamakta olan yoksul nüfusa ait veriler bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde, Doğu Asya ve Pasifik bölgesinde 2002 yılında 552,5 milyon kişinin 1,9 dolardan daha az geliri olduğu 2015 yılında bu sayının 469,9 milyon kişi azalarak 82,6 milyon kişi olduğu görülmektedir. Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ise 33 milyon kişi azalarak 2015 yılında 29,7 milyon kişiye düşmüştür. Dünya geneli incelendiğinde 2002 yılında 1.613,2 kişinin 1,9 dolardan daha az gelirinin olduğu ve 2015 yılına gelindiğinde bu sayının 836,9 milyon azalarak 776,3 milyon kişiye ulaştığı görülmektedir.

Her iki çizelge incelendiğinde de yoksulluk oranının ilerleyen yıllar içerisinde azaldığı görülmektedir. Yoksulluk ile mücadelede sıklıkla ekonomik büyümenin yoksulluğu ortadan kaldırılacağı düşünülmektedir. Fakat ekonomik büyüme tek başına yeterli olmamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki temel yoksulluk problemlerinden biri de gelir dağılımındaki eşitsizliktir. Bu ülkeler ekonomik olarak daha iyi duruma gelseler de elde edilen gelir eşit olarak dağıtılmamakta ve yoksul daha da yoksul zengin daha da zengin duruma gelmektedir (Uzun, 2003).

TUİK 2014, verileri sonucunda yoksulluğun gittikçe azalıyor gibi gözükmesine rağmen yoksulluk düzeyinin bölgeler bazında azalma göstermesinin gelir dağılımındaki eşitsizlikten kaynaklandığını ifade etmiştir. Coğrafi konum da yoksulluk üzerine etki eden unsurlardan biri olmaktadır. Emin 2018, hazırladığı Dünya Yoksulluk ve Eşitsizlik Raporu’nda denize kıyısı olan ülkelerin, denize kıyısı olmayan ülkelere göre daha zengin olduğunu ifade etmiştir. Özellikle denize kıyısı olmayan Afrika ülkeleri bu duruma örnek olarak gösterilmektedir.

BM Milenyum Zirvesinde üye olan ülkeler tarafından onaylanan ve gerçekleştirilmesi amaçlanan ve ‘‘Binyıl Kalkınma Hedefleri’’ olarak adlandırılan hedefler:

- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanarak kadınların durumlarının daha fazla güçlendirilmesi
- Yoksulluk sınırı ve açlık sınırının altında yaşamlarını sürdürmeye devam eden insanların sayısının yarısının azaltılması
- Bireylerin temel eğitimlerinin evrensel düzeye getirilmesi
- Ticaret, yardım ve borç sorunlarının azaltılmasını kapsayan küresel bir ortaklığı ortaya konulması (Taçyıldız, 2006)

Taçyıldız 2006, çalışmasında dünyada yoksulluk ile ilgili yapılan çalışmalara rağmen yoksul olan ülkelerin yoksul kalmaya devam ettiklerini ifade etmiştir. Bu durumun yoksul ülkelerin dünyadaki refah payından düşük oranda pay aldıklarını ve bu nedenle yoksulluk oranının gittikçe arttığını belirtmiştir.

2.6.2. Türkiye’de Yoksulluk

Türkiye’de yoksulluk hem sivil toplum kuruluşları hem de hükümet tarafından ele alınan ve önemsenen konulardan biri haline gelmiştir (Alpaydın, 2008). Serap Bolayır (2007), çalışmasında Türkiye’de kentsel yoksulluk ile mücadelenin kırsal mücadeleden daha ağır bastığını ve yapılan yardımların; yiyecek, yakacak, giyecek vb. temel ihtiyaçları karşıladığı ifade etmiştir.

Bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için temel bazı ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar; barınma, yiyecek, güvenlik, haberleşme, ulaşım vb. olmaktadır. Bireyler bu ihtiyaçlarını asgari düzeyde karşılamamalı ve yaşamlarını sürdürebilmelidirler. Bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için en düşük düzeydeki harcama miktarı yoksulluk sınırını tanımlamaktadır (Kutluca, 2012).

Çizelge 2.7. 2014-2019 yılları arası yoksulluk sınırı (TL)

Yoksulluk Riski	Yıllar	Yoksulluk Sınırı (TL)
%40	2014	4 443
	2015	4 997
	2016	5 693
	2017	6 355
	2018	7 113
	2019	8 635
%50	2014	5 553
	2015	6 246
	2016	7 116
	2017	7 994
	2018	8 892
	2019	10 793
%60	2014	6 664
	2015	7 495
	2016	8 539
	2017	9 532
	2018	10 670
	2019	12 952
%70	2014	7 775
	2015	8 744
	2016	9 963
	2017	11 121
	2018	12 448
	2019	15 111

Kaynak: TÜİK, 2020. Yoksulluk verileri.

Türkiye’de %50 oranındaki yoksulluk riskine bakıldığında 2016 ve 2017 yılları arasındaki yoksulluk sınırının yakın olduğu görülmektedir. %70 oranındaki yoksulluk riski incelendiğinde 2018 yılından 2019 yılına kadar yoksulluk sınırının 2.663 TL artış göstererek 15.111 TL ye çıktığı görülmektedir. Yoksulluk sınırı her sene daha da artış göstermektedir.

Çizelge 2.8. 2014-2019 yılları arası yoksul sayısı (bin kişi)

Yoksulluk Riski	Yıllar	Yoksul Sayısı (Bin Kişi)
%40	2014	6 572
	2015	6 652
	2016	6 482
	2017	5 865
	2018	6 322
	2019	6 710
%50	2014	11 331
	2015	11 219
	2016	11 026
	2017	10 622
	2018	11 091
	2019	11 641
%60	2014	16 501
	2015	16 706
	2016	16 328
	2017	15 864
	2018	16 888
	2019	17 207
%70	2014	22 223
	2015	22 546
	2016	22 096
	2017	22 171
	2018	22 701
	2019	23 024

Kaynak: TÜİK, 2020. Yoksulluk verileri

Türkiye’de %40 oranındaki yoksulluk riski düzeyinde 2016 yılı ile 2018 yılı arası yoksul sayısında azalma olduğu fakat 2018 yılında bu sayının tekrar artış gösterdiği görülmektedir. %50 ve %60 oranındaki yoksulluk riski düzeyinde de 2017 yılı yoksul birey sayısında azalmaların görüldüğü bir sene olmaktadır. %70 oranındaki yoksulluk riskinde 2017 yılı yoksul sayısı azalış göstermemiş fakat 2016 yılı yoksul sayısında azalma görülmüştür.

Çizelge 2.9. 2014-2019 yılları arası yoksulluk oranı (%)

Yoksulluk Riski	Yıllar	Yoksulluk Oranı
%40	2014	8,7
	2015	8,7
	2016	8,4
	2017	7,4
	2018	7,9
	2019	8,3
%50	2014	14,9
	2015	14,7
	2016	14,3
	2017	13,5
	2018	13,9
	2019	14,4
%60	2014	21,8
	2015	21,9
	2016	21,2
	2017	20,1
	2018	21,2
	2019	21,3
%70	2014	29,4
	2015	29,5
	2016	28,7
	2017	28,1
	2018	28,5
	2019	28,5

Kaynak: TÜİK, 2020. Yoksulluk verileri

Yoksulluk oranları incelendiğinde %40 yoksulluk riski düzeyinde 2017 yılında 2016 yılına göre azalma görülmektedir. 2018 yılında yoksulluk oranı tekrar artış göstermiştir. %50 yoksulluk riski düzeyinde 2017 yılına kadar yoksulluk oranında azalmalar görülmüştür fakat 2018 yılında tekrar artış görülmektedir. %70 yoksulluk riski düzeyine bakıldığında da 2018 yılına kadara yoksulluk oranlarında azalma görüldüğü fakat 2018 yılında yoksulluk oranının arttığı görülmektedir. %70 yoksulluk oranında 2018 ve 2018 yılına ait yoksulluk oranı aynı olmaktadır.

Çizelge 2.10. 2014-2019 yılları arası yoksulluk açığı (%)

Yoksulluk Riski	Yıllar	Yoksulluk Açığı (%)
%40	2014	22,3
	2015	22,3
	2016	20,8
	2017	20,0
	2018	22,3
	2019	21,8
%50	2014	24,4
	2015	25,3
	2016	24,3
	2017	22,6
	2018	23,7
	2019	24,1
%60	2014	27,2
	2015	26,8
	2016	26,5
	2017	25,8
	2018	25,4
	2019	26,3
%70	2014	29,3
	2015	28,4
	2016	28,5
	2017	27,2
	2018	28,0
	2019	28,9

Kaynak: TÜİK, 2020. Yoksulluk verileri

%70 yoksulluk riski 2017 yılı yoksulluk açığı verilerine bakıldığında 2014, 2015 ve 2016 yılından daha düşük bir oranda yoksulluk açığı bulunmaktadır. 2018 yılında 2017 yılına göre %0.8 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Bu verilere göre yoksulluk açığı son 6 sene içerisinde dalgalanmalar yaşamakta fakat 2014 senesine göre daha düşük oranlara sahip olmaktadır.

2.7. Bursa İli Orhaneli İlçesi Yoksulluk Düzeyi

2.7.1. Orhaneli ilçesi hakkında bilgiler

Bursa ili Güney Marmara bölgesinde yer almaktadır. Bursa ilinde 17 ilçe bulunmaktadır. Bu ilçelerden biri de Orhaneli ilçesidir. Orhaneli ilçesinde yaşayan bireylerin temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Orhaneli'nin 2020 yılı tarım istatistikleri incelendiğinde; meyve, içecek ve baharat bitkileri alanı 21.979 da olmaktadır (TUIK, 2020).

Çizelge 2.11. Orhaneli ilçesinin son yıllara ait nüfus verileri

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam
2014	11 033	10 530	21 563
2015	10 436	9 935	20 371
2016	10054	9 602	19 656
2017	10 001	9 502	19 503
2018	9 971	9 521	19 492
2019	9 857	9 530	19 387
2020	9 721	9 334	19 055

Kaynak: TÜİK, 2020. Orhaneli ilçesi verileri.

Orhaneli ilçesinin 2014 yılındaki toplam nüfusu ile 2020 yılındaki toplam nüfusu arasında 2.508 kişilik bir azalma gerçekleşmiştir. Kadın nüfus oranı erkek nüfus oranından daha fazladır. Bu fark 2020 yılına yaklaştıkça toplam nüfusun azalması nedeniyle birbirine çok yaklaşmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Verilerin Elde Edilmesi

Bu çalışmada Bursa ili Orhaneli ilçesi kırsalında yaşayan bireylerin yoksulluk durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Anketin uygulanabilirliğinin belirlenmesi amacıyla 50 kişiye ön anket uygulanmıştır. Ön anket sonuçlarının doğruluğu tespit edilip, sonuçlar doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda, Orhaneli ilçesinde 543 kişi ile yüz yüze anket çalışması yürütülmüştür. Anket yönteminin tercih edilmesi; geniş coğrafik bölgeler hakkında bilgi elde etmenin kolay olması, elde yazılı cevapların bulunması ve bu cevapları karşılaştırma imkanının varlığı, katılımcıların cevap verdikleri sürede yanlış veya eksik cevaplamaların engellenmesi açısından birçok fayda sağlamaktadır.

Çalışma anketi 2018 yılı Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında Orhaneli ilçesi kırsalında yaşayan bireylere uygulanmıştır. Anket, 3 kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölümde; katılımcıların mahalleleri, yaş, medeni durum, eğitim durumu, ailedeki fert sayısı, ailenin yıllık tarımsal geliri, ailenin yıllık tarım dışı geliri ve toplam işletme genişliği olmak üzere 10 adet demografik soru sorulmuştur. İkinci bölümde, katılımcıların pazara yönelik yetiştirdiği ürünler ve ürünlerden ne kadar sattıkları, kahvehaneye gitme alışkanlıkları ve sıklıkları (8 soru), tarımsal bilgi kaynakları, yoksulluk algılarının belirlenmesi (11 soru) için toplam 21 adet soru sorulmuştur. Üçüncü bölümde ise temel önermeler (4 soru), hanehalkının yoksulluğuna ilişkin önermeler (10 soru), hanehalkının yoksulluk algısına ilişkin önermeler (15 soru), yoksulluk bilincinin belirlenmesine yönelik önermeler (20 soru) ve iyi tarım veya organik tarım ile gelir arttırmaya yönelik önermeler (19 soru) olmak üzere beş alt grupta toplamda 68 adet soru sorulmuştur. Üçüncü bölüme ait önermeler 5'li Likert ölçekli (1=Kesinlikle katılıyorum, 2=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılmıyorum) ifadeler yer almıştır. Çalışmanın anket soruları Ayhan, 2017, Ergün, 2017, Yayla, 2018'in çalışmalarından alınmış ve bazı sorular uyarlanmıştır.

3.2. Normallik Analizi

Normallik analizi verilerin normal dağılıp dağılmadığının göstergesidir. Normallik analizi sonucunda normal dağılım gösteren verilere parametrik testler uygulanırken normal dağılım göstermeyen verilere non-parametrik testler de uygulanmaktadır. Normallik analizinin sonucu için Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testlerinin sonuçlarına bakılmaktadır. Elde edilen sonuçların anlamlılık düzeylerinin 0,050 değerinin üzerinde olması normal dağılım gösterdikleri ifade etmektedir.

Çalışmada, SPSS 25.0 Paket Programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin dağılımlarının normal olup olmadığının belirlenmesi amacıyla normallik analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda normallik değeri Sig. (,374) $p>0,05$ olarak elde edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermektedir ve parametrik testler ile analizlerin uygulanması gerekmektedir.

3.3. Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha elde edilen verilerin güvenilirlik değerini ve tutarlılığını ortaya koyan bir analizdir (Kılıç, 2016). Cronbach's Alpha analizi sonucunda veriler 0 ile 1 arasında bir değer almaktadır. Elde edilen sonucun 0'a yakın olması verilerin güvenilir olmadığına işaret ederken 1'e yakın veriler yüksek güvenilirlikte kabul edilmektedir. Güvenilirlik değerinin belirlenmesi için Cronbach's Alpha analizi uygulanmış ve $\alpha=0,871$ elde edilmiştir.

Çizelge 3.1 Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları

Güvenirlik katsayısı (Cronbach's alfa)	Yorumu
$0.81 < \alpha < 1.00$	Ölçek yüksek güvenilirliktedir
$0.61 < \alpha < 0.80$	Ölçek orta güvenilirliktedir
$0.41 < \alpha < 0.60$	Ölçek düşük güvenilirliktedir
$0.00 < \alpha < 0.40$	Ölçek güvenilir değildir

Kaynak: Kılıç, 2016.

Çizelge 3.1' de güvenilirlik katsayıları ve bu katsayıların nasıl yorumlanacağı yer almaktadır. Yorumlar incelendiğinde verilerin yüksek güvenilirlik grubunda yer aldığı görülmektedir.

3.4. Bağımsız Örneklem T-Testi

Student's Test veya Independent Sample T-Test olarak adlandırılan bu test, iki grup arasında farklılığın olup olmadığının belirlenmesi amacı ile uygulanmaktadır. Bağımsız örneklem T-testinin uygulanması için gerekli varsayımlar bulunmaktadır. Bu varsayımlar;

1. Değişkenlerin normal dağılım göstermesi gerekmektedir.
2. Her iki grubun verileri de bağımsız olmalıdır.
3. Bağımsız olan değişkenlerin kategorik olması gerekmektedir.
4. Bağımlı olan değişkenlerin özellikleri sürekli değişken olmalıdır.
5. Bağımlı değişkende bulunan veriler aykırı değerler olmamalıdır.
6. Bağımlı değişkenin varyanslarının eşit olması gerekmektedir.

T-testi sonucunda verilerin $p>0,050$ elde edilmesi iki grup arasında istatistiksel açıdan bir farklılık olmadığını işaret etmekte ve verilerin $p<0,050$ olarak elde edilmesi iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olduğunu göstermektedir.

3.5. Tek Yönlü Varyans Analizi

Bağımsız Örneklem T-Testi iki grup arasında farklılığın varlığını ortaya koyarken Tek Yönlü Varyans Analizi ikiden fazla grup arasında farklılığı sorgulamaktadır.

Varyans analizinin varsayımları;

1. Elde edilen verilerin dağılımının normal olması
2. Örneklerin birbirinden bağımsız olması
3. Popülasyon varyanslarının eşit olması
4. Verilerin homojen olması gerekmektedir.

Varyans analizi sonucunda verilerin $p>0,050$ elde edilmesi gruplar arasında istatistiksel açıdan bir farklılık olmadığını işaret etmekte ve verilerin $p<0,050$ olarak elde edilmesi gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olduğunu göstermektedir. Gruplar arasında farklılığın varlığı durumunda Post Hoc analizi ile hangi gruplar arasında farklılık olduğu tespit edilmektedir.

3.6. Korelasyon Analizi ve Regresyon Analizi

Regresyon analizi elde ettiğimiz değişkenler arasındaki neden- sonuç ilişkisini ortaya koyarken korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi elde edilebilmektedir. Regresyon analizinde değişkenlerin bağımlı değişkeni etkileme düzeyi regresyon katsayısı ile belirlenmektedir. Korelasyon analizinde ise Pearson korelasyon veya Spearman korelasyon katsayısı kullanılmaktadır. Pearson korelasyon parametrik verilerde kullanılırken Spearman korelasyon non-parametrik verilerde kullanılmaktadır.

3.7. Örneklem Hacminin Belirlenmesi

Araştırma verileri Bursa ilinin Orhaneli ilçesinde yaşamakta olan 543 kişinin katılım gösterdiği, yapılandırılmış anket yöntemi ile elde edilmiştir. Bursa ilinin nüfusu 2020 yılında 3.101.833 olmaktadır. Çalışma gurubunda yer alanlar tesadüfi (random) olarak seçilmiş ve gönüllülük esasına göre anket formları yüz yüze görüşmelerle tamamlanmıştır.

$$n = \frac{N \cdot \sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

σ = Evren standart sapması,

n: Örneklem büyüklüğü,

N: Evren birim sayısı,

Z_{α} : $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası,

Farklı evren büyüklüklerinden çekilmesi gereken örneklem büyüklükleri hesaplanarak bulunduğu 50000 evren büyüklüğünde 384 örneklem yeterli görülürken Bursa ili Orhaneli ilçesinde yaşayanlar için 543 sayısı tatmin edici bir büyüklük olmaktadır.

Çizelge 3.2. Katılımcıların ikamet ettikleri mahalleler

Mahalleler	N	%	Mahalleler	N	%
Fevzipaşa	97	17,9	Danacılar	7	1,3
İsmetpaşa	82	15,1	Kabaklar	6	1,1
Gazipaşa	80	14,7	Başköy	6	1,1
Üçyüzevler	55	10,1	Dağ Güney	5	0,9
Esentepe	32	5,9	Yörücekler	4	0,7
Belenoluk	25	4,6	Serçeler	3	0,6
Altıntaş	24	4,4	Ağaçhisar	3	0,6
Çörel	22	4,1	Mahalleler	3	0,6
Fadıl	21	3,9	Firuz	3	0,6
Perçin	12	2,2	Akalan	3	0,6
Akçabük	10	1,8	Nalınlar	2	0,4
Erenler	10	1,8	Argın	2	0,4
Söğüt	9	1,7	Gedikler	1	0,2
Karınca	8	1,5	Gümüşpınar	1	0,2
Şükriye	7	1,3	Toplam	543	100,0

Çizelge 3.2’de ankete katılan bütün mahalle ve anket sayıları detaylı olarak verilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Araştırma Alanına Ait Veriler

İlçede ikamet edenler genelde merkez mahalle olan Fevzipaşa, İsmetpaşa ve Gazipaşa da oturmaktadırlar. Adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde Orhaneli de ikamet eden birçok hanenin aynı zamanda Bursa'da da evlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Genelde kış aylarında (Kasım-Nisan) bu aileler Bursa'da cazibe merkezlerinde bulunmayı tercih etmektedirler.

Çizelge 4.1. Ankete katılanların yoğunlukla bulundukları mahaller (*)

Mahalleler	N	%	Mahalleler	N	%
Fevzipaşa	97	17,9	Altıntaş	24	4,4
İsmetpaşa	82	15,1	Çörelers	22	4,1
Gazipaşa	80	14,7	Fadıl	21	3,9
Üçyüzevler	55	10,1	Perçin	12	2,2
Esentepe	32	5,9	Akçabük	10	1,8
Belenoluk	25	4,6	Erenler	10	1,8
TOPLAM				470	86,6

(*) 543 anket içerisinde on anket ve yukarısında katılım sağlanan mahalleler

Orhaneli ilçesinde toplam 61 adet mahalle bulunmaktadır. Ankete katılım gösteren bireylerin ikamet ettiği mahalle sayısı ise 29'dur. Nüfus yoğunluğunun az olduğu veya diğer ilçe sınırlarına yakın olan mahaller de çalışma yürütülmemiştir. Araştırma kapsamında hangi mahalleden kaç kişinin katılım gösterdiği ve yüzdelik oranları daha önceki çizelgede verilmişti. Son çizelgede ise, anket sayısının 10 ve yukarısında olan mahallelere ait veriler kullanılmıştır. Çizelge incelendiğinde toplam katılımcıların 97'si Fevzipaşa mahallesinde, 82'si İsmetpaşa mahallesinde, 80'i ise Gazipaşa mahallesinde ikamet etmektedir. En yüksek ikamet oranları merkezde yer alan bu üç mahallede görülmektedir. En düşük oran ise (Çizelge 4.3.); Gedikler, Ağaçhisar, Serçeler, Gümüşpınar, Argın, Akalan, Mahalleler, Firuz mahalleleridir.

Çizelge 4.2. Katılımcıların yaş ve yüzdelik oranları

Yaş	N	%
20-30	117	21,5
31-40	117	21,5
41-50	154	28,4
51-60	100	18,4
61-70	43	7,9
71+	12	2,2
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.2’de katılımcıların yaşları ve yüzdelik oranları verilmektedir. Katılımcılardan 20-30 yaş aralığında (117) olan bireyler ile 31-40 yaş aralığında (117) olanların oranı aynı çıkmıştır. 41-50 yaş aralığında olanlar %28,4, 61-70 yaş aralığında olanlar %7,9 ve 71 yaş ve üzeri olanların %2,2 olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.3. Katılımcıların medeni durumları

Medeni Durum	N	%
Evli	460	84,7
Bekar	83	15,3
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.3’de katılımcıların medeni durumu verilmektedir. Katılımcıların büyük oranda %84,7 evli oldukları ve bekar olan bireylerin sayısının %15,3 olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların eğitim durumları

Eğitim Durumu	N	%
Okuryazar değil	60	11,0
İlkokul	177	32,6
Ortaokul	101	18,6
Lise	121	22,3
Yüksekokul/ MYO	33	6,1
Üniversite	51	9,4
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.4’de katılımcıların eğitim durumları yer almaktadır. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların en çok ilkokul mezunu (%32,6) olduğu görülmektedir. Okuryazar olmayan bireylerin sayısı (60), üniversite (51) ve yüksek okul/ meslek yüksek okulu (33) olanların sayısından daha yüksektir.

Çizelge 4.5. Katılımcıların ailelerindeki fert sayısı

Ailedeki fert sayısı	N	%
1-3	168	30,9
4-6	311	57,3
7+	64	11,8
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.5’de katılımcıların ailelerindeki fert sayıları ve yüzdelik oranları verilmektedir. Katılımcıların %57,3’ü 4-6 kişilik aile, %30,9’u 1-3 kişilik aile ve %11,8’i 7 kişi ve daha fazla kişilik aileler olmaktadır.

Çizelge 4.6. Katılımcıların meslekleri

Meslek	N	%
Memur	39	7,2
İşçi	94	17,3
Serbest Meslek	73	13,4
Özel Sektör	21	3,9
Emekli	49	9,0
İşsiz	17	3,1
Çiftçi	183	33,7
Öğrenci	52	9,6
Ev Hanımı	15	2,8
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.6’da katılımcıların meslekleri ve bu mesleklerin oranları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların en çok çiftçi (%33,7), en az ev hanımı (2,8) oldukları görülmektedir. İşçi olanların sayısı 94, serbest meslek sayısı 73, öğrenci olanların sayısı 52, emekli olanların sayısı 49, memur olanların sayısı 39, özel sektörde çalışanların sayısı 21 ve işsiz olanların sayısı 17’dir.

Çizelge 4.7. Ailenin yıllık tarımsal geliri

Ailenin yıllık tarımsal geliri	N	%
Tarım dışı faaliyetlerde çalışanlar	360	66,3
1-20000	143	26,3
20001-30000	27	5,0
30001-40000	3	0,6
40001+	10	1,8
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.7’de incelendiğinde katılımcıların %66,3’ünün tarımsal gelirinin olmadığı görülmektedir. Tarımsal geliri olanların yüksek oranda (%26,3) 0-20000 TL, en düşük ise (%0,6) 30001-40000 TL yıllık gelire sahip oldukları görülmektedir. 40001 TL ve üzeri geliri olanlar ise 10 kişi olmaktadır.

Çizelge 4.8. Ailenin yıllık tarım dışı geliri

Ailenin yıllık tarım dışı geliri	N	%
0-20000	90	16,6
20001-30000	195	35,9
30001-40000	104	19,2
40001+	154	28,4
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.8 incelendiğinde yıllık tarım dışı geliri olanlar en çok (%35,9) 20001-30000 TL, en düşük (%16,6) 0-20000 TL aralığında gelire sahip oldukları görülmektedir. 40001 TL ve üzeri geliri olanların sayısı 30001-40000 TL geliri olanların sayısında yüksektir.

Çizelge 4.9. Katılımcıların sosyal güvenlik durumları

Sosyal güvenceniz var mı?	N	%
Evet	489	90,1
Hayır	54	9,9
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.9 incelendiğinde sosyal güvencesi olanların sayısı 489, olmayanların ise 54 olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.10. Sosyal güvence türü

Evet ise;	N	%
Bağ-Kur	221	40,7
SSK	184	33,9
Emekli Sandığı	77	14,2
Sosyal Güvencem Yok	54	9,9
Diğer	4	0,7
Yeşil Kart	3	0,6
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.10’ da sosyal güvencesi olan bireylerin hangi sosyal güvence sistemine bağlı olduğu görülmektedir. Katılımcıların %40,7’sinin sosyal güvencesi Bağ-Kur, %33,9’unun sosyal güvencesi SSK, %14,2’sinin Emekli Sandığı, %0,6’sının Yeşil Kart ve %0,7’sinin diğer olmaktadır. Sosyal güvencesi olmayan birey sayısı 54’tür.

Çizelge 4.11. Toplam işletme genişliği mülk-kira

Toplam İşl. Genişliği- Mülk	N	%
0-5	70	12,9
6-10	45	8,3
11-20	14	2,6
21+	3	,6
Total	132	24,3
Toplam İşl.Genişliği-Kira	N	%
0-5	61	11,2
6-10	41	7,6
11-20	15	2,8
21+	6	1,1
Total	123	22,7

Çizelge 4.11’ de toplam işletme genişliği mülk ve kira olarak verilmiştir. 70 çiftçinin 0-5 da., 45 çiftçinin 6-10 da., 14 çiftçinin 11-20 da., 3 çiftçinin ise 21 da. ve daha fazla işletme mülkü bulunmaktadır. 61 çiftçi 0-5 da., 41 çiftçi 6-10 da., 15 çiftçinin 11-20 da., ve 6 kişinin 21 da. ve daha fazla toplam işletme kirası olmaktadır. Mülkü olan çiftçilerin sayısı (132), kirada olan çiftçilerin sayısından (123) fazladır.

Çizelge 4.12. Pazara yönelik (satmak için) yetiştirilen ürünler

	N	%
Mısır	48	8,8
Buğday	30	5,5
Çilek	27	5,0
Kiraz	21	3,9
Patates	21	3,9
Arpa	15	2,8
Domates	12	2,2
Yulaf	6	1,1
Elma	3	0,6
Toplam	183	33,7

Çizelge 4.12’de pazara yönelik (satmak için) yetiştirilen ürünler yer almaktadır. Tarımsal üretim yapan katılımcıların %8,8 yani 48’i mısır yetiştirmekte, buğday yetiştiren üreticilerin sayısı ise 30 olmaktadır. En düşük yetiştirilen ürün elma ve yulaftır. Kiraz ve patates yetiştiren üreticilerin eşit sayıda olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.13. Boş Zamanların Değerlendirilmesi

	N	%
Kahvehaneye giderim	244	44,9
Evde istirahat ederim	103	19,0
Televizyon izlerim	45	8,3
Çocuklarımla ilgilenirim	31	5,7
Gezerim	26	4,8
Evde istirahat ederim	20	3,7
Kitap okurum	19	3,5
Gazete okurum	19	3,5
Komşu, akraba ziyareti yaparım	19	3,5
İnternet kullanırım	17	3,1
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.13’de bireylerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%44,9) boş zamanlarında kahvehaneye gittiklerini, %19,0’ı evde istirahat ettiğini, %8,3’ü televizyon izlediğini ifade etmişlerdir. Kitap okuyan ve gazete okuyan bireylerin sayısı eşit olmaktadır. Bireyler en az internet kullandıklarını (%3,1) ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.14. Katılımcıların kahvehaneye gitme alışkanlığı

Kahvehaneye gidenler	N	%
Evet	244	44,9
Hayır	299	55,1
Toplam	543	100,0
EVET ise ne sıklıkla?	N	%
Her gün	109	20,1
İki günde bir	19	3,5
Haftada birkaç kez	70	12,9
Nadir	46	8,5
Gitmem	299	55,1
Toplam	543	100,0
EVET ise burada geçirilen süre	N	%
1-2	146	26,9
3-4	63	11,6
5 saat ve daha fazla	35	6,4
Toplam	244	44,9

Çizelge 4.14’ de bireylerin kahvehaneye gitme alışkanlıkları, kahvehaneye gidenlerin gitme sıklıkları ve gittiklerinde ne kadar zaman geçirdikleri yer almaktadır. Katılımcıların 244’ü kahvehaneye gittiklerini, 299’u ise kahvehaneye gitmediklerini belirtmişlerdir. Kahvehaneye gidenlerin büyük çoğunluğu (%20,1) her gün gittiklerini, en az ise (%3,5) iki günde bir gittiklerini ifade etmişlerdir. Kahvehanede geçirilen zaman incelendiğinde 1-2 saat zaman geçirdiklerini ifade edenlerin sayısı 146, 3-4 saat geçirenlerin sayısı 63, 5 saat ve üzeri zaman geçirenlerin sayısı ise 35 olmaktadır.

Ergün 2017, çalışmasında bireyleri %64’ünün kahvehaneye gitme alışkanlıklarının bulunduğu, kahvehane 4 saatten fazla zaman geçiren bireylerin toplam bireylerin %12,2’sini oluşturduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 4.15. Kahvehaneye gitme nedenleri

	N	%
Bağımlılık/ Alışkanlık	77	14,4
Sohbet etmek	57	10,5
Vakit öldürmek	26	4,8
Boş zamanda gidilecek başka yer olmaması	20	3,7
Köyle ilgili haberleri duymak	14	2,6
Oyun oynamak	13	2,4
Eş, dost görmek	12	2,2
İş için	10	1,8
İşletmeci	5	0,9
Dinlenmek	4	0,7
Stres atmak	3	0,6
TV izlemek	3	0,6
Gazete okumak	1	0,2
Toplam	244	45,4

Çizelge 4.15 incelendiğinde kahvehaneye giden bireylerin kahvehaneye gitme sebeplerinin en çok (%14,4) alışkanlık, en az (%0,2) gazete okumak olduğu görülmektedir. Sohbet etmek (%10,5), boş zamanda gidilecek yer olmaması (%3,7), oyun oynamak (%2,4), eş dost görmek (%2,2) de kahvehaneye gitme nedenleri olarak ifade edilmiştir.

Ergün 2017, çalışmasında kahvehaneye giden bireylerin temel nedenlerinin sosyal amaçlı olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.16. Katılımcılar kahvehanede geçirdikleri zamandan hoşlanma düzeyleri

	N	%
Pek sevmem, ama seçeneğim yok, giderim	102	18,8
Çok sevdiğim bir aktivite	60	10,9
En sevdiğim aktivite	56	10,3
Çok fazla değil ama sevdiğim bir aktivite	26	4,8
Toplam	244	100,0

Çizelge 4.16'da kahvehaneye gitmeyi ne kadar sever ya da kahvehanede zaman geçirmekten ne kadar hoşlanırsınız ifadesi yer almaktadır. Kahvehaneye gitmeyi hiç sevmeyen kişi sayısı 299, pek sevmem, ama seçeneğim yok, giderim diyen kişi sayısı 102, çok sevdiğim bir aktivite diyen kişi sayısı 60, en sevdiğim aktivite diyen kişi

sayısı 56 ve çok fazla değil ama sevdiğim bir aktivite diyen kişi sayısı ise 26 olmaktadır.

Ergün 2017, kahveye gitmeyi ne kadar sever ya da kahvehanede zaman geçirmekten ne kadar hoşlanırsınız sorusunun cevabını en çok (%53,8) bireylerin başka sosyal aktivite olmaması nedeni ile kahvehaneyi sevmedikleri halde kahvehaneye gittiklerini ifade etmiştir.

Çizelge 4.17. Katılımcıların kahvehaneye gitmeme nedenleri

	N	%
Sevmiyorum	162	29,8
Hiç gitmedim	35	6,4
Dedikodu olması	21	3,9
Aile bireylerinin izin vermemesi	16	2,9
Zamanı boş geçirme	15	2,8
Ekonomik zarar	12	2,2
Köyde kahvehane olmaması	10	1,8
Gitmeye vakit yok	6	1,1
Ortamda bana göre biri yok	5	0,9
Başka işleri ihmal etme korkusu	4	0,7
Fikir uyuşmazlığı		
Kötü alışkanlıklar kazandırması	3	0,6
Kahvehane insanları tembelliğe itiyor	3	0,6
Kahvehanede argo konuşmalar fazla oluyor	3	0,6
Hep yaşlıların olması	2	0,4
Toplam	2	0,4
	299	55,1

Çizelge 4.17 incelendiğinde kahvehaneye hiç gitmeyen bireylerin kahvehaneye gitmeme nedenleri arasında en çok; sevmiyorum (%29,8), hiç gitmedim (%6,4), dedikodu olması (%3,9), eşim kahvehaneye gitmemi istemiyor (%2,9) vb. yer almaktadır. Fikir uyuşmazlığı, kötü alışkanlıklar kazandırması, kahvehane insanları tembelliğe itiyor ifadeleri eşit düzeyde (%0,6) elde edilmiştir. Kahvehanede argo konuşmalar fazla oluyor ve hep yaşlıların olması ifadeleri de eşit düzeyde (%0,4) elde edilmiştir.

Ergün 2017, çalışmasında kahvehanesi olan köyler ve kahvehanesi olmayan köyler olarak incelemiştir. Kahvehanesi olmayan köylerin kahvehaneye gitmeme sebeplerinin de %14'ü köyde kahvehanenin olmamasıdır.

Çizelge 4.18. Katılımcıların kahvehane dışında boş zaman değerlendirme alışkanlıkları

	N	%
Evde	233	42,9
Orhaneli merkezde	118	21,7
Diğer	107	19,7
Cami önünde	41	7,6
Bursa merkez	28	5,2
Muhtarlıkta	16	2,9
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.18’de katılımcıların kahvehaneye gitmediklerinde tarımsal üretim işleri dışında kalan zamanlarını evde (%42,9), ilçede (%21,7) ve diğer (%19,7) yerlerde geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Muhtarlıkta zaman geçiren kişilerin sayısı 16, ilde geçiren kişilerin sayısı 28, cami önünde geçiren kişilerin sayısı 41 bulunmuştur.

Çizelge 4.19. Katılımcıların kahvehane dışı zaman değerlendirme alışkanlıkları

	N	%
İstirahat	250	46,0
Televizyon	120	22,1
Çocuklarla vakit geçirmek	52	9,6
Kitap okumak	33	6,1
Evdeki işlere yardım	32	5,9
Gezmek	30	5,5
İnternet	11	2,0
Komşu, akraba ziyareti	8	1,5
Gazete okumak	7	1,3
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.19’da katılımcılar kahvehaneye gitmedikleri zaman en çok evde istirahat ettiklerini (%46,0), televizyon izlediklerini (%22,1) ve çocukları ile ilgilendiklerini (%9,6) ifade etmişlerdir. Evdeki işler konusunda ailesine yardım eden kişi sayısı 32, kitap okuyan kişi sayısı 33, gezen kişi sayısı 30 olarak bulunmuştur.

Ergün 2017, kahvehaneye gitmeyen bireylerin nerde ve nasıl vakit geçirdikleri verileri incelendiğinde köylerinde kahvehane olan bireyler ile köylerinde kahvehanesi olmayan bireylerin toplam %80’inin evde vakit geçirdiğini ifade etmiştir. Aynı çalışmada bireylerin %78,6’sının evde istirahat ettiklerini ve %2,9’unun gezerim cevabını verdiği görülmektedir.

Çizelge 4.20. Tarımsal konularda bilgi kaynakları

	N	%
Köy halkı	102	18,2
Televizyon	72	13,3
İnternet	27	5,0
İlaç/tohum/gübre bayileri	24	4,4
Radyo	6	1,1
Köyün ileri gelenleri, önder çiftçiler	6	1,1
Sivil toplum örgütleri	4	0,7
İl-İlçe müdürlüğü elemanları	3	0,6
Toplam	244	44,4

Çizelge 4.20’de tarımsal üretim yapan bireylerin tarımsal konularda kimden ya da kimlerden bilgi aldıkları yer almaktadır. Kahvehanede ve evde internetten bilgi alanların sayısı 27, köy açık alanları, kahvehane, ev, arazide köy halkından bilgi alanların sayısı 102, köy açık alanları, kahvehane, evden, televizyondan bilgi alanların sayısı da 72 olmaktadır. Evde ve köy açık alanlarında radyodan bilgi alanların sayısı ile köy açık alanları ve evden, köyün ileri gelenlerinden, önder çiftçilerden bilgi alanların sayısı eşit çıkmıştır.

Ergün 2017, tarımsal konularda bilgi kaynaklarını sorduğu soruda bireylerin tarımsal konularda %74,1 oranında tarımsal konular hakkında Tarım İl Müdürlüğü elemanlarından bilgi elde ettiklerini ifade etmiştir.

Çizelge 4.21. Katılımcıların yoksulluk- zenginlik tanımlamaları

İl merkezinde kendinizi nasıl hissediyorsunuz	N	%
Hiç rahatsız hissetmiyorum	140	25,8
Yorumsuz	124	22,8
Tamamen kendimi rahatsız hissediyorum	107	19,7
Biraz rahatsız hissediyorum	105	19,3
Genellikle rahatsızlık duyuyorum	67	12,3
Toplam	543	100,0
Maddi açıdan sizce durumunuz		
Yoksul	69	12,7
Zor geçinen	194	35,7
Orta gelirli	263	48,4
Yüksek gelirli	17	3,1
Toplam	543	100,0
Yoksulluk tanımınız		
Parası olmayan	202	37,2
Evi-arazisi olmayan	274	50,5
İşsiz olan	57	10,5
Diğer	10	1,8
Total	543	100,0
Zenginlik tanımınız		
Parası olma durumu	176	32,4
Evi-arazisi olma durumu	315	58,0
İşi olma durumu	44	8,1
Diğer	8	1,5
Total	543	100,0
Kırsalda zengin yoksul ayrımı var mı?		
Evet	404	74,4
Hayır	139	25,6
Total	543	100,0

Çizelge 4.21’de bireylerin %25,8’i şehre gittiğinde hiç rahatsız olmadığını, ifade etmiştir. Genellikle rahatsız olurum diyenlerin sayısı 67 kişi olmaktadır. Kendinizi maddi olarak nerede görüyorsunuz sorusuna yoksul cevabını verenlerin sayısı 69, zor geçinen diyenlerin sayısı 194, orta gelirli diyenlerin sayısı 263 ve yüksek gelirli diyenlerin sayısı 17 olmaktadır. Yoksulluğu, parası olmayan olarak tanımlayan bireyler 202 kişi, evi arazisi olmayan olarak tanımlayanlar 274 kişi, işsiz olan olarak tanımlayanlar 57 kişi ve diğer cevabını verenler 10 kişidir. Zenginliği ise parası olma durumu olarak tanımlayanların oranı %32,4, işi olma durumu olarak tanımlayanların oranı %8,1’dir. Katılımcıların %74,4’ü kırsal kesimde zengin fakir ayrımının hissedildiğini, %25,6’sı ise hissedilmediğini ifade etmiştir.

Çizelge 4.22. Katılımcıların borç durumu ve geçim sıkıntısı hakkındaki düşünceleri

Katılımcıların borç durumu	N	%
Bankaya	164	30,2
Fatura	144	26,5
Borcum yok	115	21,2
Aileme	56	10,3
Sıralananlardan en az ikisi	20	3,7
Arkadaşlarıma	16	2,9
Kira	15	2,8
Bakkala- markete	5	0,9
Diğer	5	0,9
Tefeciye	3	0,6
Toplam	543	100,0
Katılımcıların geçim sıkıntısı hakkındaki düşünceleri	N	%
Sıralananlardan en az ikisi	252	46,4
Sosyal aktiviteler	140	25,8
Giyim	110	20,3
Gıda	17	3,1
Diğer	10	1,8
Temizlik	8	1,5
Isınma	6	1,1
Toplam	543	100,0

Çizelge 4.22’de katılımcıların kime borçlarının olup olmadığı varsa kime/neye borçlarının olduğu ve geçim sıkıntısı yaşadıklarında nelerden feragat ettikleri yer almaktadır. Borç durumları incelendiğinde katılımcıların 115’inin borcunun olmadığı ve 428’inin borcunun olduğu görülmektedir. Borç oranı en çok %30,2 ile bankaya olmaktadır. Katılımcıların %26,5’inin fatura, %10,3’ünün ailelerine %2,9’unun arkadaşlarına borcu olmaktadır. Bakkala-markete borcu olan bireyler ile diğer borçları olanların sayısı eşittir. Birden fazla yere borcu olanların sayısı ise 20 kişidir.

Geçim sıkıntısı yaşadığınızda nelerden feragat ediyorsunuz sorusu incelendiğinde; 140 kişi sosyal aktiviteler, 110 kişi giyim, 17 kişi gıda, 8 kişi temizlik, 6 kişi ısınma ve 10 kişi diğer cevabını vermiştir. Birden fazla şeyden feragat edenlerin oranı ise %46,4’tür.

Yayla 2018, çalışmasında bireylerin borçluluk durumlarını ve ekonomik sıkıntılar yaşadıklarında nelerden feragat ettiklerini incelemiştir. Borcu olmayan bireyler %13,9, bankaya borcu olan bireyler %30,9 ve arkadaşına borcu olanlar %13 olmaktadır. Aynı çalışmada geçim sıkıntısı yaşayan bireylerin nelerden feragat ettikleri incelendiğinde

büyük çoğunluğun (%47,6) sosyal aktivitelerden feragat ettikleri %27,9'unun giyim ihtiyaçlarından feragat ettikleri ifade edilmiştir

Çizelge 4.23. Katılımcıların sosyal yardım ihtiyaç düzeyi

Katılımcıların ekonomik ve sosyal yardıma ihtiyaç durumu	N	%
Hayır	385	70,9
Evet	158	29,1
Toplam	543	100,0
Katılımcıların yardım aldıkları kurumlar	N	%
Almıyorum	487	89,7
Belediye	53	9,8
Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	2	0,4
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	1	0,2
Toplam	543	100,0
Katılımcıların yoksulluğa bağlı gelir düzeyi tanımlamaları	N	%
12 000 altı	155	28,5
36.001-48.000	153	28,2
12 001-24.000	105	19,3
48.001+	71	13,1
24.001-36.000	59	10,9
Toplam	543	100,0
Katılımcıların gelir düzeyi ile Bursa Merkez 'de geçinebilme durumları	N	%
Hayır	375	69,1
Evet	168	30,9
Total	543	100,0

Çizelge 4.23'de bireylerin ekonomik ve sosyal yardıma ihtiyaçlarının olup olmadığı, hangi kurumlardan ekonomik ve sosyal yardım aldıkları, ne kadarlık yıllık gelirin altının yoksul olarak kabul edildiği ve bu gelir düzeyi ile Bursa merkezde geçinebilir mi sorularının cevapları yer almaktadır. Katılımcıların 158'i ekonomik ve sosyal yardıma ihtiyaç duyduklarını, 385'i ekonomik ve sosyal yardıma ihtiyaç duymadıklarını ifade etmişlerdir. En çok yardım alınan kurum ise %9,8 ile belediye olmaktadır. 1 kişi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan 2 kişi ise Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden yardım aldığını ifade etmişlerdir. Herhangi bir kurumdan yardım almayan birey sayısı ise 487'dir. Bireylerin %28,5'i 12.000 TL altının, %28,2'si 36.001-48.000 TL arasının yoksul olarak kabul edilebileceğini belirtmişlerdir. 48.001 TL ve üzerinin yoksul olarak kabul edilebileceğini ifade edenlerin sayısı ise 71 olmaktadır. Bu gelir düzeyi ile Bursa merkezde geçinebileceğini düşünen bireyler %30,9 geçinemeyeceklerini düşünen bireyler ise %69,1 oranındadır.

Yayla 2018, sosyal yardıma ihtiyacı olan bireylerin %97,4, sosyal yardıma ihtiyacı olmayan bireylerin %2,6 oranında olduğunu ifade etmiştir. Sosyal yardım alan bireyler ise %32,2 oranında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım aldıklarını, %32,6 oranında Belediyelerden yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.24. Katılımcıların yoksulluğuna ilişkin önermeleri

Önermeler	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Gazete okuma alışkanlığı	32	5,9	148	27,3	139	25,6	108	19,9	116	21,4
Dergi okuma alışkanlığı	247	45,5	146	26,9	72	13,3	43	7,9	35	6,4
Televizyon izleme alış.	0	0,0	61	11,2	122	22,5	103	19,0	257	47,3
Radyo dinleme alış.	59	10,9	192	35,4	182	33,5	75	13,8	35	6,4
Yoksulluğuna ilişkin Önermeler										
Hanemiz düşük gelir grubundadır.	150	27,6	94	17,3	96	17,7	127	23,4	76	14,0
Parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum.	97	17,9	111	20,4	62	11,4	209	38,5	64	11,8
Maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığıma özen gösteremiyorum.	49	9,0	130	23,9	92	16,9	183	33,7	89	16,4
Hanemizin aylık geliri, giderlerimizi karşılamaktadır.	90	16,6	148	27,3	123	22,7	90	16,6	92	16,9
Fiyatlar daha uygun olduğundan alışveriş için pazara gidiyorum.	153	28,2	196	36,1	85	15,7	21	3,9	88	16,2
Hayat standartlarımdan memnunum.	68	12,5	124	22,8	125	23,0	127	23,4	99	18,2
Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir.	76	14,0	178	32,8	116	21,4	72	13,3	101	18,6
Faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz.	42	7,7	133	24,5	111	20,4	156	28,7	101	18,6
Maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılamıyorum.	119	21,9	147	27,1	69	12,7	117	21,5	91	16,8
Temiz suya erişirken sorun yaşıyorum.	106	19,5	195	35,9	142	26,2	37	6,8	63	11,6
1: Hiçbir zaman	2: Nadiren	3: Kararsız	4: Sık sık	5: Her zaman						

Çizelge 4.24'de hanehalkının yoksulluğuna ilişkin önermeler yer almaktadır. Hanesinin her zaman düşük gelir grubunda olduğunu düşünen bireylerin oranı %14,0, hiçbir zaman diyenlerin oranı ise %27,6'dır. 64 kişi her zaman parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadığını, 89 kişi maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığına özen göstermediğini ifade etmiştir. Hayat standartlarından her zaman memnun olanların

sayısı (99) olmayanların sayısından (68) daha fazladır. Her zaman temiz suya erişirken sorun yaşayan birey sayısı 63, hiçbir zaman diyen bireylerin sayısı ise 106 olmaktadır.

Ayhan, 2017, çalışmasında Bartın ilinde yaşayan bireylerin kendilerini yoksul düzeyinde gördüklerini, ‘‘hanemiz düşük gelir grubundadır’’ ifadesine %27,7 oranında bireylerin ‘‘kısmen katılıyorum’’ cevabını verdiklerini ifade etmiştir.

Çizelge 4.25. Katılımcıların yoksulluk algısına ilişkin önermeleri

Yoksulluk Algısına İlişkin Önermeler	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Parasal bir olgudur.	355	65,4	79	14,5	75	13,8	8	1,5	26	4,8
Yoksul, evi barkı olmayan, yiyecek bulamayan kişidir.	359	66,1	140	25,8	22	4,1	1	0,2	21	3,9
Toplumdan dışlanan, psikolojik olarak ezilen kişi yoksuldur.	152	28,0	131	24,1	114	21,0	122	22,5	24	4,4
Yoksul kişi tembeldir	92	16,9	207	38,1	66	12,2	116	21,4	62	11,4
Yoksulluk aileden miras kalır	65	12,0	179	33,0	119	21,9	129	23,8	51	9,4
Arazisi ve yeterince parası olan kişi zengindir.	278	51,2	158	29,1	54	9,9	22	4,1	31	5,7
Yoksulluğun sorumlusu zenginlerdir.	49	9,0	76	14,0	156	28,7	148	27,3	114	21,0
Zengin olmak için çalışmak gerekir.	165	30,4	148	27,3	87	16,0	81	14,9	62	11,4
Yoksulluk, aile içi şiddete sebep olmaktadır.	62	11,4	140	25,8	181	33,3	130	23,9	30	5,5
Yoksul kişiler, suç işlemeye daha yatkındırlar.	102	18,8	111	20,4	188	34,6	98	18,0	44	8,1
Dağ yöresi yoksul ama güvenlidir.	247	45,5	146	26,9	47	8,7	71	13,1	32	5,9
Yoksulluk ile ekonomik-sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir.	218	40,1	152	28,0	101	18,6	42	7,7	30	5,5
Yoksulluk önlenemez bir olgudur.	31	5,7	92	16,9	119	21,9	178	32,8	123	22,7
Yoksulluk, toplumun eğitim seviyesi yükselirse azalır.	145	26,7	215	39,6	125	23,0	35	6,4	23	4,2
Yoksulluk kaderdir.	35	6,4	112	20,6	164	30,2	113	20,8	119	21,9

1: Kesinlikle katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Kararsızım 4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle katılmıyorum

Çizelge 4.25’de hanehalkının yoksulluk algısına ilişkin önermeler yer almaktadır. Katılımcıların %65,4’ü yoksulluğun parasal bir olgu olduğunu, %66,1’i yoksulun, evi barkı olmayan, yiyecek bulamayan kişi olduğunu, %51,2’si arazisi ve yüklü miktarda parası olan kişinin zengin olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Dağ yöresinin yoksul ama güvenli olduğunu düşünenlerin oranı %45,5’tir. Yoksulluğun toplumun eğitim seviyesi arttıkça azalacağını ifadesine kesinlikle katılanların sayısı 145 kişi, yoksulluk bazı kişilerin kaderidir ifadesine kesinlikle katılmıyorum diyenlerin sayısı 119 kişi olmaktadır.

Ayhan 2017, çalışmasında yoksulluğun parasal bir algı olduğunu ifade eden birey sayısının %34 ve “yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir” ifadesine katılanların %41,9 olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.26.Yoksulluk önermeleri 1

	1		2		3		4		5	
Yoksulluk Önermeleri 1	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Parasal yetersizlik yoksulluğun temel sebebidir.	362	66,7	89	16,4	60	11,0	12	2,2	20	3,7
Sosyal güvence olmayışı yoksulluğun temel sebebidir.	237	43,6	150	27,6	51	9,4	87	16,0	18	3,3
Sınırlı eğitim yoksulluğun temel sebebidir.	208	38,3	201	37,0	51	9,4	67	12,3	16	2,9
Doğduğun aile ve ortam yoksulluğun temel sebebidir.	88	16,2	174	32,0	147	27,1	103	19,0	31	5,7
Aynı hane içinde kadınlar ve kız çocukları yoksulluğu daha derin yaşamaktadır.	124	22,8	179	33,0	121	22,3	85	15,7	34	6,3
Kırsalda eğitim olanaklarının kısıtlı olması yoksulluğa neden olmaktadır.	181	33,3	259	47,7	67	12,3	20	3,7	16	2,9
Kırsalda devletin yatırım ve hizmetlerinin yetersiz olması yoksulluğa neden olmaktadır.	267	49,2	206	37,9	46	8,5	10	1,8	14	2,6
Kırsalda toprak mülkiyetinin miras yoluyla küçük parçalı hale gelmesi yoksulluğu arttırmaktadır.	208	38,3	179	33,0	101	18,6	39	7,2	16	2,9
Kırsalda nüfusun her geçen gün yaşlanması yoksulluğa hem neden olmakta hem de arttırmaktadır.	174	32,0	177	32,6	108	19,9	48	8,8	36	6,6
Çiftçinin ürününü tüccara hasat sonrası düşük fiyata satmak zorunda kalması ülkenin gıda arzının sağlandığı kırsal kesimde yoksulluğu arttırmaktadır.	314	57,8	153	28,2	53	9,8	9	1,7	14	2,6

1: Kesinlikle katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Kararsızım 4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle katılmıyorum

Çizelge 4.26’da yoksulluk önermelerinin 1.kısmı yer almaktadır. Parasal yetersizlik yoksulluğun temel sebebidir ifadesine kesinlikle katılanların sayısı 362, sosyal güvence olmayışı yoksulluğun temel sebebidir ifadesine kesinlikle katılanların sayısı 237, doğduğun aile ve ortam yoksulluğun temel sebebidir ifadesine kararsızım diyenlerin sayısı ise 147 kişi olmaktadır. Kırsalda eğitim olanaklarının kısıtlı olması yoksulluğa neden olmaktadır ifadesine 181 kişi kesinlikle katılıyorum, 16 kişi ise kesinlikle katılmıyorum demektedir. Kırsalda nüfusun her geçen gün yaşlanması

yoksulluğa hem neden olmakta hem de artırmaktadır ifadesine 108 kişi kararsızım cevabını, 174 kişi ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Çizelge 4.27. Yoksulluk önermeleri 2

Yoksulluk Önermeleri 2	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Devlet kırsal alanlarda iş olanaklarını, yatırımlarını ve kamusal hizmetlerini arttırsa köyden kente göç eden yöre insanı köyüne dönebilir.	307	56,5	109	20,1	52	9,6	37	6,8	38	7,0
Devlet kırsal alanlarda iş olanaklarını, yatırımlarını ve kamusal hizmetlerini arttırsa da köyden kente göç eden yöre insanı köyüne dönmez.	39	7,2	52	9,6	79	14,5	178	32,8	195	35,9
Kırsalda toprak mülkiyetinin miras yoluyla küçük parçalı hale gelmesi köyden kente göçü arttırmaktadır.	129	23,8	207	38,1	151	27,8	31	5,7	25	4,6
Kırsaldaki yoksulluğun azalacağına dair hiç umutlu değilim.	143	26,3	91	16,8	147	27,1	91	16,8	71	13,1
Kırsalda plansız gebelik sonucu ailelerin her yönüyle yetiştiremeyecekleri sayıda çocuk dünyaya getirmeleri yoksulluğu arttırmaktadır.	90	16,6	245	45,1	100	18,4	70	12,9	38	7,0
Tarımsal faaliyetlerde babadan kalma yöntemlere körü körüne bağlı kalma, yeniliğe açık olmama kırsalda yoksulluğu perçinleyen nedenler arasındadır.	71	13,1	271	49,9	109	20,1	63	11,6	29	5,3
İklim değişikliği sonucu meydana gelen olgular geçimi tarıma bağlı olan kırsal kesimde yoksulluğa neden olmakla beraber var olan yoksulluğu da arttırmaktadır.	91	16,8	191	35,2	153	28,2	67	12,3	41	7,6
Yaşlanmak yoksullaşma riskini arttıran önemli faktörler arasındadır.	45	8,3	188	34,6	146	26,9	129	23,8	35	6,4
Yaşadığım yörenin en önemli sorunu yoksulluktur.	182	33,5	132	24,3	127	23,4	72	13,3	30	5,5
Bursa Orhaneli İlçesinde yaşayanlar maddi açıdan kendilerini yoksul olarak görmektedirler	213	39,2	134	24,7	107	19,7	66	12,2	23	4,2

1: Kesinlikle katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Kararsızım 4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle katılmıyorum

Çizelge 4.27’de yoksulluk önermelerinin 2. kısmı yer almaktadır. Devlet kırsal alanlarda iş olanaklarını, yatırımlarını ve kamusal hizmetlerini arttırsa köyden kente göç eden yöre insanı köyüne dönebilir ifadesine kesinlikle katılanların sayısı 307, devlet kırsal alanlarda iş olanaklarını, yatırımlarını ve kamusal hizmetlerini arttırsa da

köyden kente göç eden yöre insanı köyüne dönmez ifadesine kesinlikle katılanların sayısı 39 olmaktadır. Kırısaldaki yoksulluğun azalacağına dair hiç umutlu değılim ifadesine 147 kişi kararsızım cevabını vermiştir. Kırısalda plansız gebelik sonucu ailelerin her yönüyle yetiştirmeyecekleri sayıda çocuk dünyaya getirmeleri yoksulluğı arttırmaktadır ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %45,1, iklim değışikliğı sonucu meydana gelen olgular geçimi tarıma bağılı olan kırsal kesimde yoksulluğı neden olmakla beraber var olan yoksulluğı da arttırmaktadır ifadesine kararsızım diyenlerin oranı %28,2'dir.

Çizelge 4.28. Katılımcıları gelir artırıcı tarım sistemlerine yaklaşımı

Neden İyi Tarım Uygulamaları (İTU) veya Organik Tarım (OT) yapmıyorsunuz	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Gerek görmüyorum.	173	31,9	94	17,3	109	20,1	59	10,9	108	19,9
Maliyet fazla.	263	48,4	183	33,7	69	12,7	2	0,4	26	4,8
Konu hakkında bilgim yok.	147	27,1	133	24,5	148	27,3	62	11,4	53	9,8
İTU yaparak daha fazla ürün elde ediyorum.	41	7,6	44	8,1	143	26,3	193	35,5	122	22,5
Pazar olanağı kısıtlı.	232	42,7	143	26,3	87	16,0	35	6,4	46	8,5
Arazim uygun değil.	165	30,4	144	26,5	161	29,7	26	4,8	47	8,7
Her aşamada denetlendiği için.	166	30,6	117	21,5	172	31,7	61	11,2	27	5,0
İstenilen uygulamaları yerine getirme şansım yok.	185	34,1	156	28,7	130	23,9	43	7,9	29	5,3
Pratikte uygulama imkanı yok.	166	30,6	161	29,7	144	26,5	41	7,6	31	5,7
Prosedür fazla.	177	32,6	171	31,5	119	21,9	54	9,9	22	4,1
Destekleme yetersiz.	294	54,1	156	28,7	36	6,6	34	6,3	23	4,2
Maden ocağı nedeniyle kaliteli ürün elde etme şansı yok.	238	43,8	97	17,9	59	10,9	97	17,9	52	9,6
Termik santral nedeniyle kaliteli ürün elde etme şansı yok.	245	45,1	77	14,2	77	14,2	88	16,2	56	10,3
Su kaynaklarına güven yok.	212	39,0	177	32,6	99	18,2	26	4,8	29	5,3
İklim değişikliği tarım yapmamı engelliyor.	115	21,2	198	36,5	147	27,1	52	9,6	31	5,7
Göç nedeniyle araziler genellikle boş.	93	17,1	136	25,0	223	41,1	68	12,5	23	4,2
Tarlalar boş bırakılıyor ama kullanıma izin verilmiyor.	79	14,5	166	30,6	191	35,2	82	15,1	25	4,6

1: Kesinlikle katılıyorum 2: Katılıyorum 3: Kararsızım 4: Katılmıyorum 5: Kesinlikle katılmıyorum

Çizelge 4.28’de neden iyi tarım uygulamaları (İTU) veya organik tarım (OT) yetiştiriciliği yaparak gelirinizi artırmaya çalışmıyorsunuz sorusuna verilen cevaplar yer almaktadır. İyi tarım veya organik yetiştiriciliği yaparak gelirimizi arttırmaya gerek görmüyorum ifadesine 173 kişi kesinlikle katılıyorum, maliyet fazla ifadesine 263 kişi kesinlikle katılıyorum, iyi tarım yapmayarak daha fazla ürün elde ediyorum ifadesine 143 kişi kararsızım cevabını vermiştir. İstenilen uygulamaları yerine getirme şansım

yok ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %28,7, pratikte uygulama imkanı yok ifadesine kararsızım diyenlerin oranı %26,5, iklim değişikliği tarım yapmamı engelliyor ifadesine katılıyorum diyenlerin oranı %36,5 olmaktadır. Termik santral nedeniyle kaliteli ürün elde etme şansı yok ifadesine kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı (%45,1), maden ocağı nedeniyle kaliteli ürün elde etme şansı yok ifadesine kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranından (%43,8) fazla olmaktadır.

4.1.1. Katılımcıların yoksulluk algısı ile eğitim durumu arasındaki ilişki

Çizelge 4.29.Yoksulluk algısı ile eğitim durumu arasındaki ilişki

	F	Sig.
Yoksulluk Algısı	6,082	,001

Çizelge 4.29’da bireylerin yoksulluk algısı ile eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Anova analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda Sig. (.001) $p < 0,05$ elde edilmiş ve bireylerin yoksulluk algıları ile eğitim durumları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir

Çizelge 4.30. Yoksulluk algısı ile gruplar arası ilişki

		Ortalama Fark	Sig.
Okuryazar değil	İlkokul	-1,79633	,640
	Ortaokul	-5,40611*	,000
	Lise	-3,89167*	,021
	Yüksek okul/ meslek yüksek okulu	-5,96458*	,007
	Üniversite	-1,58529	,895
İlkokul	Okuryazar değil	1,79633	,640
	Ortaokul	-3,60978*	,003
	Lise	-2,09534	,210
	Yüksek okul/ meslek yüksek okulu	-4,16826	,063
	Üniversite	,21103	1,000
Ortaokul	Okuryazar değil	5,40611*	,000
	İlkokul	3,60978*	,003
	Lise	1,51444	,706
	Yüksek okul/ meslek yüksek okulu	-,55848	,999
	Üniversite	3,82081	,052
Lise	Okuryazar değil	3,89167*	,021
	İlkokul	2,09534	,210
	Ortaokul	-1,51444	,706
	Yüksek okul/ meslek yüksek okulu	-2,07292	,767
	Üniversite	2,30637	,490
Yüksekokul/ MYO	Okuryazar değil	5,96458*	,007
	İlkokul	4,16826	,063
	Ortaokul	,55848	,999
	Lise	2,07292	,767
	Üniversite	4,37929	,131
Üniversite	Okuryazar değil	1,58529	,895
	İlkokul	-,21103	1,000
	Ortaokul	-3,82081	,052
	Lise	-2,30637	,490
	Yüksekokul/ MYO	-4,37929	,131

Çizelge 4.30’da yoksulluk algısı ile eğitim durumunun Post Hoc analizi yer almaktadır. Eğitim gruplarında okuryazar olmayan gruplar incelendiğinde; ortaokul mezunu ($p>0,001$), lise mezunu ($p=0,021$) ve yüksek okul/meslek yüksek okulu ($p=0,007$) mezunu olanlar arasında yoksulluk algısında farklılık bulunmaktadır. İlkokul mezunu olanlar ile ortaokul mezunu ($p=0,003$) olanlar arasında farklılık olduğu görülmektedir. Ortaokul mezunu olanlar ile okuryazar olmayan ($p>0,001$) ve ilkokul mezunu olanlar ($p=0,003$) arasında farklılık bulunmaktadır. Lise mezunu olanlar ile okuryazar olmayan ($p=0,021$) bireyler arasında farklılık bulunmaktadır.

4.1.2. Katılımcıların yoksulluk hakkındaki düşünceleri

Çizelge 4.31. Hanehalkının yoksulluk algısı ile hanehalkının yoksulluğu arasındaki ilişki

		Hanehalkının yoksulluğu	Hanehalkının yoksulluk algısı
Hanehalkının yoksulluğu	r	1	,155
	p		,000
	N	541	536
Hanehalkının yoksulluk algısı	r	,155	1
	p	,000	
	N	536	538

Hanehalkının yoksulluk algısı ile hanehalkının yoksulluğu arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Sig.(0,000) $p>0,001$ elde edilmiştir.

Çizelge 4.32.Yoksulluk algısı ile borç durumu arasındaki ilişki

		Borcunuz var mı? Varsa kime/nereye?	Yoksulluk algısına yönelik önerme
Borcunuz var mı? Varsa kime/nereye?	r	1	-,136
	p		,001
	N	543	541
Yoksulluk algısına yönelik önerme	r	-,136	1
	p	,001	
	N	541	541

Çizelge4.32’de yoksulluk algısı ile borcunuz var mı sorusu arasındaki korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda yoksulluk algısı ile borcunuz var mı sorusu arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. $p=0,001$ ve $r=-0,136$ elde edilmiştir.

4.1.3. Katılımcıların boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları

Çizelge 4.33. Bireylerin gelir durumları ile boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları

	F	Sig.
Boş zamanlarını değerlendirme düzeyi	1,064	,364

Çizelge 4.33 incelendiğinde bireylerin gelir durumları ile boş zamanlarını değerlendirme arasında farklılık olmadığı görülmektedir. Sig. (0,364) $p>0,050$ düzeyinde elde edilmiştir.

Çizelge 4.34. Boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları ile tarımsal üretim arasındaki ilişki

	F	Sig.
Tarımsal üretim ile ilgili bilgiler	,358	,838

Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz sorusu ile tarımsal üretim ile ilgili bilgiler arasında bir ilişki bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla Anova analizi uygulanmış ve sonuç olarak Sig. (0,838) ve $p>0,050$ olarak elde edilmiştir. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz sorusu ile tarımsal üretim ile ilgili bilgiler arasında bir farklılık bulunmamaktadır.

Çizelge 4.35. Çiftçilerin yıllık tarımsal gelir düzeyleri ile organik/iyi tarım hakkındaki düşünceleri

		Çiftçilerin tarımsal gelir düzeyleri	Organik/iyi tarım algıları
Çiftçilerin tarımsal gelir düzeyleri	r	1	-,167
	p		,000
	N	543	538
Organik/iyi tarım algıları	r	-,167	1
	p	,000	
	N	538	538

Çizelge 4.35’de Çiftçilerin yıllık tarımsal gelir düzeyleri ile organik/iyi tarım algıları arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda aralarında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. $r=-,167$ ve $p>0,001$ olarak elde edilmiştir.

4.1.4. Katılımcıların gelir durumları ve geçim sıkıntısı hakkındaki düşünceleri.

Çizelge 4.36.

Geçim sıkıntısı hakkındaki düşünceleri

	F	t	Sig.
Geçim sıkıntısı yaşadığınızda nelerden feragat ediyorsunuz?	2,059	1,312	,190

Çizelge 4.36’de geçim sıkıntısı yaşadığınızda nelerden feragat ediyorsunuz sorusu ile medeni durum arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi amacıyla T-testi uygulanmış ve sonuç olarak Sig. (0,190) ve $p>0,050$ olarak elde edilmiştir. İki grup arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır. Medeni duruma göre geçim sıkıntısı yaşanıldığında feragat edilenler değişmemektedir.

Çizelge 4.37. Eğitim düzeyine göre çiftçi olan bireyler ile çiftçi olmayan bireylerin gelir durumları arasındaki ilişki

		Eğitim düzeyi	Çiftçi olan bireylerin gelir durumu	Çiftçi olmayan bireylerin gelir durumu
Eğitim durumu	r	1	-,426	,258
	p		,000	,000
	N	543	543	543
Çiftçi olan bireylerin gelir durumu	r	-,426	1	-,135
	p	,000		,002
	N	543	543	543
Çiftçi olmayan bireylerin gelir durumu	r	,258	-,135	1
	p	,000	,002	
	N	543	543	543

Çizelge 4.37’de Eğitim düzeyine göre çiftçi olan bireyler ile çiftçi olmayan bireylerin gelir durumları arasında korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde eğitim durumu ile çiftçi olanların geliri arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. $p=0,001$ ve $r= -0,426$ olmaktadır. Eğitim durumu ile çiftçi olmayan bireylerin pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkilerinin olduğu görülmektedir. $p=0,001$ ve $r=0,258$ olarak elde edilmiştir. Çiftçi olan bireylerin gelir durumu ile çiftçi olmayan bireylerin gelir durumları incelendiğinde ise negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkilerinin olduğu görülmektedir. $p<0,050$ ve $r= -0,135$ olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.38. Bireylerin gelir düzeyleri ile sosyal güvenceleri arasındaki ilişki

	F	Sig.
Sosyal güvenceniz var mı?	8,062	,004

Bireylerin gelir durumunun sosyal güvenceleri arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenebilmesi amacıyla Anova analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda Sig. (0,004) ve $p<0,050$ elde edilmişti. Bireylerin gelir düzeyleri ile sosyal güvenceleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.39. Gelir düzeyi ile sosyal güvenlik arasındaki ilişki

		Ortalama Fark	Sig.
0-20000	20001-30000	,007	,998
	30001-40000	,059	,497
	40001+	,149	,001
20001-30000	0-20000	-,007	,998
	30001-40000	,053	,454
	40001+	,142	,000
30001-40000	0-20000	-,059	,497
	20001-30000	-,053	,454
	40001+	,090	,078
40001+	0-20000	-,149	,001
	20001-30000	-,142	,000
	30001-40000	-,090	,078

Çizelge 4.39’da gelir düzeyi ile sosyal güvenlik Post Hoc analizi yer almaktadır. Elde edilen farklılığın hangi gelir grupları arasında olduğunun belirlenebilmesi amacıyla Post Hoc analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; 40001 TL ve üzeri geliri olan bireyler ile 0-20000 TL ve 20001-30000 TL arasında geliri olan bireyler arasında farklılık tespit edilmiştir. 40001 TL ve üzeri geliri olan bireyler ile 30001-40000 TL geliri olan bireyler arasında sosyal güvenlik durumları bakımından farklılık olmadığı görülmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bursa'nın en eski ve köklü yerleşim yeri olan Orhanlı'nda temel geçim kaynağı bitkisel ve hayvansal üretimdir. Bölge zengin maden/mermer yatakları nedeniyle burada çalışanlara yarattığı istihdam olanakları ve kendisinden türemiş 3 merkezin ortak kamu/özel sektör çalışanları, tarihi geçmişi, dört yerleşim yeri içerisinde nispeten cazibe merkezi olarak kabul edilebilir. Orhanlı, Osmanlı İmparatorluğu döneminde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında birçok ilçe nüfusundan daha fazla ikamet edene sahipken, ulaşım, altyapı, eğitim, sağlık vb. konularda yeterince yatırım alamayınca hızlı bir göç yaşamıştır. Bu göç nedeniyle öncelikle varlıklı aileler Bursa merkeze taşınmıştır. Devlet tarafından atanan üst düzey yöneticiler, bu tarz ilçelerde sıklıkla değişmekte veya üniversiteden yeni mezun olmuş, deneyimsiz yöneticiler bu ilçelere gönderilmektedir. Devletin yoksulluğu önlemek adına oluşturduğu fonlar, söz konusu bu tip yöneticilerin ileride karşılaşılabileceği çeşitli inceleme-soruşturma-teftiş gibi ihtimaller gölgesinde verimli bir şekilde kullanılamamaktadır. Esasında, Türkiye'nin nüfus ve bölge kriterlerine göre atama yapılan bu tarz ilçelere belki de memuriyet hayatında en az 20 seneyi doldurmuş, devlet işleyişini kavramış, cesaretli, kırsalın sorunlarını kavrayabilen ve bunu yenmek için çaba gösterebilecek nitelikte, becerikli ve tecrübeli üst düzey yöneticilerin atanması, yoksulluğu ve kalkınma önündeki engelleri kaldırabilir. Bu istek net olarak yaşayanlar tarafından bilinmekle birlikte, kimse tarafından dile getirilememektedir. Yine Anadolu'nun aynı özelliklere sahip ilçelerinde olduğu gibi, amacı halkla hizmet olan kamu çalışanlarının, birinci hedefi zorunlu hizmetini tamamladıktan sonra bulunduğu ilçeden en kısa sürede ayrılmak veya ulaşım olanaklarının elverdiği ölçüde mesai bitiminde, Bursa merkeze gitmektir. Bu tarz küçük ilçelerde eğitim düzeyi nispeten daha fazla olan kamu çalışanları, sadece hizmet verdikleri kurumlarda değil aynı zamanda mesai dışında da toplum aydınlanmasına faydalı olmaktadır. Bu da yoksulluğun önlemesinde çok önemli yapı taşıdır. Dolayısıyla, işini severek yapmak yerine hizmet süresini doldurmayı amaçlayan kamu çalışanları nedeniyle bütün yük Belediyelere düşmektedir. Ancak, kasaba politikacılığı yapan, siyaseti insana/bölgesine hizmet aracı görmeyenler yüzünden gelişme ve büyüme sağlanamamaktadır. Gelir getirici faaliyetleri bulacak ve özendirecek vizyonu olmayan, eğitim seviyesi düşük, doğduğu büyüdüğü il/ilçe dışına nispeten çıkmamış yöneticilerle yoksulluğun giderilebilmesi son derece zor gözükmemektedir. 6360 sayılı kanunla genişletilen büyükşehirlerin,

kaynaklarının daha rasyonel biçimde, küçük ilçelere aktarımı, belki de yoksulluğun azaltılmasında önemli bir araç olarak kabul edilebilir. Ancak, bunun için yerel yönetimlerin büyükşehirle koordineli çalışmaları, ürünlerine katma değer kazandıran tesisler, istihdam yaratıcı yatırımları getirebilmeleri çok önemlidir. Bu da ancak vizyon sahibi yerel yöneticilerle olabilir. Dünyada ve Türkiye’de meydana gelen değişime ayak uyduramayan yerel yönetimler, zamanında Kurtuluş Savaşına uçak hediye edebilecek kadar varlıklı olmuş bu eski yerleşim merkezini, ne yazık ki Bursa’nın geri kalmış ilçeleri içine sokmuştur. Yatırım ve istihdam için alternatif politikalar üretirken, çevreye uyumlu politikaların uygulanması, sürdürülebilirliğin göz ardı edilmemesi son derece önemlidir. Bursa dağ yöresi olarak adlandırılan bu bölgenin en büyük dezavantajı, özellikle Türkiye’nin batısı, büyük yatırımlar alarak, kalkınırken, yol sorunu nedeniyle çok uzun yıllar mahrumiyet bölgesi olarak kabul edilmiş ve batının doğusu olarak adlandırılmıştır. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki yollar tamamlandıktan sonra bu bölgeye ancak sıra gelmiştir. Bu yüzden belki de kalkınmanın önündeki en önemli sorun olan ulaşım problemi, bu bölgenin bozulmadan kalmasını sağlamıştır. Dolayısıyla yol sorununu halledemeyen yerel yöneticiler geçen süreçte, bu bölgenin bozulmadan kalmasını sağlayarak çok önemli bir hizmete de imza atmışlardır. Kırsal turizm dünyada ve ülkemizde, son dönemlerde değeri anlaşılan ve gittiği bölgedeki halkın yaşam standartlarını yukarıya çıkartan çok önemli bir politika aracıdır. Bozulmadan kalabilen bu bölge, kalkınma ajansının hazırladığı stratejik planlarda sürdürülebilir kırsal turizm projelerinin gerçekleştiği bir alan olarak düşünülmüş ve bu yönde yatırımlar gerçekleşmeye başlamıştır. Bu yüzden gelecek çalışmalarda bölgedeki kamu verimliliğini, kırsal turizm potansiyelini ve alternatif gelir getirici çalışmalara özellikle ağırlık verilmesi gerekir.

Tarımsal geliri artırmanın temel yolu örgütlü olmaktan geçmektedir. Türkiye’nin her yerinde olduğu gibi Orhaneli ilçesinde de 2019 yılında 11 tarımsal kalkınma (1068 üye) ve 4 sulama kooperatifi (409 üye) bulunmaktadır. Ancak ürün pazarlamasında ciddi sorunlar yaşanmaya devam edilmektedir. İlçeye dışarıdan gelen tüccarlar her üretim döneminde üreticinin önce güvenini kazanırken, dönem ortası veya sonunda zaten gelir düzeyi düşük olan çiftçileri zor duruma düşürmektedirler. Dolayısıyla amaç, sayıca çok kooperatif veya üye sayısı değil de ölçülebilir özelliklere sahip örgütlenme modellerine kavuşmaktır. Kooperatif ve birliklerde kaynak kullanımı

performans değerlendirilmesi yapılması şarttır. Üreticilerin kimi zaman çok gelir getirdiğine inandıkları ürünler üzerine yoğunlaşan kooperatif isimleri yerine mevcut olanlara işlev kazandırması daha doğru olacaktır. Tarım havzaları üretim modelinde belirlenen ürünler, bakanlık projeli çalışmalar, Tarımsal Kalkınma ve Destekleme Kurumunca açılan hibe programları örgütlü olarak izlenecek olursa, yoksulluğun giderilmesinde önemli rol oynayacaktır. Bölgede yetiştirme şansı olan üzüksü meyveler, katma değeri yüksek meyvecilik faaliyetleri, lavanta, portakal nergisi, koza, küçük ve büyükbaş yetiştiriciliğine önem verilmelidir. Orhaneli ve çevresinde hayvancılık yapılıyor olmasına rağmen, sütlerini değerlendirecek bir mandıra bulunmamakta, başka ilçelerden gelen ve peynir, yoğurt, ayran gibi ürünleriyle Türkiye piyasasını elinde bulunduran firmalara, yem maliyetine süt satılmaktadır. Dolayısıyla hayvansal ürünleri değerlendirecek bir tesis zorunlu gözükmeaktadır.

Türkiye'nin bütün kırsal alanlarında olduğu gibi, araştırma alanı olarak seçilen bölgede de en fazla zaman dilimi kahvehanelerde veya televizyon başında geçirilmektedir. Yoksulluğun önlenmesinde, boş zamanlar çok önemlidir. Kahvehaneler esasında tarımsal yeniliklerin yayılması ve benimsenmesi sürecinde son derece önemli role sahip olmalarına karşın, yayım hizmeti vermekle yükümlü olan tarım danışmanlarının bile kış aylarında soğuk hava koşulları nedeniyle ilçeye uğramamaktadırlar. Zaten çalışmaya, iş yapmaya niyeti olmayan bu topluluğu motive edecek araç ortadan kalkmaktadır. Kent ve kırsal alanda yaşayan her hanede bir TV ve çanak anten bulunmaktadır. Çanak anten sayesinde uydu üzerinden yayın yapan, bitkisel ve hayvansal üretim konusunda bilgi veren birçok kanal bulunmaktadır. Ancak kentlerde olduğu gibi toplumumuzun büyük bir kısmı boş vakitlerini kendilerine katkısı olmayacak dizilere zaman ayırarak geçirmektedir. Dolayısıyla, yayım hizmeti verebilecek iki temel unsur, kahvehaneler ve evdeki televizyonlar ne yazık ki fonksiyonel olmaktan uzaktır.

Yapılan anket çalışmaları neticesinde ortaya çıkan en temel sorun da tarım ve orman teşkilatının verimsiz çalışmasıdır. Tarım ve Orman Bakanlığı ilçe bazında örgütlenmiş, oldukça eski bir kurumdur. Özellikle son yıllarda kırsalın en ucra köşesine kadar ulaşmayı hedefleyen bu devlet kurumu, yayım hizmetini resmi olmasa da özel sektöre devretmiştir. Bunun başlıca üç sebebi gözlemlenmiştir. Tarım teşkilatının ulaşım için kullanabileceği aracı yetersizdir. Tekniker ve ziraat mühendisini sahaya taşıyacak mazot-yolluk ve yevmiye rakamlarında bütçede

kısıtlamaya gidilmiştir. Devletin bu hantal yapısına ek olarak çalışanların motivasyonsuzluğu eklenmektedir. Salı günleri kurulan Beyce pazarı için ilçe merkezine gelen kırsal alan yaşayanları ancak bu süreçte İlçe Tarım Müdürlüğünü kendileri ziyaret etmektedir. Sahada olması gerekenlerin masa başında olmaları yoksulluğu kaçınılmaz kılmaktadır.

Orhaneli ilçesinde 2018 yılı itibari ile 9971 kadın ve 9521 erkek olmak üzere toplamda 19492 kişi yaşamaktadır. Yoksulluk üzerine yapılan bu çalışmada, katılımcıların demografik verileri incelendiğinde; katılımcıların en fazla Fevzipaşa mahallesinde (97 kişi) ikamet ettiği, katılımcıların yaş aralığının en yüksek 41-50 yaş arası olduğu, mezuniyet açısından genelde ilkokul (177 kişi) olduğu, aile fert sayılarının 4-6 arası ve genelde geçim kaynağının çiftçi (183 kişi) olduğu ortaya çıkmıştır. Ailelerin yıllık tarımsal gelirlerine cevap verenler 0-20000 TL aralığını tercih etmişlerdir. Tarım dışı gelire bakıldığında 195 birey 20001-30000 TL aralığını ifade etmiştir. Ayrıca sosyal güvencesi olan birey sayısı (489 kişi) sosyal güvencesi olmayan birey sayısından (54 kişi) fazladır. Üreticilerin pazara yönelik (satmak için) en çok mısır (48 kişi) yetiştirdiği de bulunmuştur.

Kahvehaneye gitme düzeyi araştırıldığında, 244 kişinin kahvehaneye gittiğini ve neredeyse yarısının her gün (109 kişi) burada zaman geçirdiğini söylemişlerdir. Kahvehaneye gitme nedeni olarak en fazla (77 kişi) alışkanlık seçeneği seçilmiştir. Bireylere kahvehaneye gitmeyi ne kadar sevdikleri ya da kahvehanede zaman geçirmekten ne kadar hoşlandıkları sorulduğunda ise bireylerin kahvehaneyi pek sevmediği ama başka seçeneklerinin olmaması nedeni ile kahvehaneye gittikleri sonucu elde edilmiştir. Kahvehaneye gitmeyenlerin sayısı 299 kişidir. Kahvehaneye hiç gitmeyen bireylerin gitmeme nedenleri en fazla (162 kişi) kahvehaneyi sevmemeleridir. Kahvehaneye hiç gitmeyen bireyler en fazla evde vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Kahvehaneye gitmediğiniz zaman ne yaparsınız sorusuna ise 250 kişi evde istirahat ederim cevabını vermiştir. Görüldüğü gibi kahvehaneye giden de gitmeyen de bu alışkanlıktan hoşnut değildir. Anket çalışması sonucunda, yoksulluğun temel sebebinin tembellik olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcılardan sadece 17 kişi kendini yüksek gelirli olarak gördüğünü, 69 kişinin ise kendisini yoksul olarak gördüğünü ifade etmiştir. Zor geçinen 194 ve orta gelirli 263 kişi bulunmaktadır. Bu verilere bakıldığında Orhaneli ilçesinde yaşayan bireylerin

kendilerini yoksul olarak gördükleri belirlenmiştir. Bireylerin yoksulluk ve zenginlik tanımları incelendiğinde ise yoksulluğun, evi-arazisi olmaması durumu (274 kişi) olarak tanımlandığı, zenginliğin ise evi- arazisi olma durumu (315 kişi) olarak tanımlandığı görülmektedir. Katılımcılar gelir düzeyinden, işsiz olup olmama durumundan çok ev- arazinin varlığını önemsemekte ve zenginlik belirtisi olarak bunu görmektedir. Orhaneli ilçesinin temel geçim kaynağının bitkisel ve hayvansal üretim olması bu durumu açıklamaktadır. Katılımcılardan 153 kişi yıllık 36.001- 48.000 TL arasında gelirin altının yoksul olarak kabul edileceğini ifade etmişleridir. Bu gelir düzeyi ile Bursa ilinin merkez ilçelerinde geçinmelerinin de mümkün olmadığını ifade etmişlerdir.

Araştırma alanına ait 9 adet önerme analiz edilmiş ve sonuçları paylaşılmıştır:

- Yoksulluk algısı ile eğitim durumu arasındaki ilişkide anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın ortaokul mezunları ile okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olanlar ile lise mezunu olanlar ile okuryazar olmayanlardan kaynaklandığı görülmektedir.
- Hanehalkının yoksulluk algısı ile hanehalkının yoksulluğu arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Hanehalkının yoksulluk algısı ile hanehalkının yoksulluk düzeyi de aynı yönde ilerlemektedir. Her iki durumdan biri arttıkça diğeri de artmakta, biri azalınca diğeri de azalmaktadır.
- Bireylerin gelir durumları ile boş zamanlarını değerlendirme düzeyleri arasında farklılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Katılımcıların gelir düzeyinin boş zamanlarını değerlendirme üzerine etki etmediği ve gelir düzeyi artsa dahi boş zamanlarını değerlendirmelerinin değişmeyeceği görülmektedir.
- Çiftçilerin yıllık tarımsal gelir düzeyleri ile organik/ iyi tarım algıları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Tarımsal gelir düzeyi arttıkça organik/ iyi tarım algıları azalmakta veya bu durumun tam tersi gerçekleşmektedir.
- Geçim sıkıntısı yaşadığınızsa nelerden feragat edersiniz sorusu ile medeni durum arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında farklı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.
- Eğitim düzeyine göre çiftçi olan bireyler ile çiftçi olmayan bireylerin gelir durumları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

- Bireylerin gelir düzeyleri ile sosyal güvenceleri arasında farklılık olduğu ve bu farklılığın 40001 TL ve üzeri geliri olan bireyler ile diğer gelir grupları arasından kaynaklandığı sonucu elde edilmiştir.
- Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz sorusu ile tarımsal üretim ile ilgili bilgiler arasında bir farklılık elde edilmemiştir.
- Yoksulluk algısı ile borcunuz var mı sorusu arasında negatif yönlü bir ilişki elde edilmiştir.

Türkiye’de yoksulluğu ortaya çıkaran etmenlerden biri olan işsizliğin kaynaklarına bakıldığında kırsal bölgelerden kentsel bölgelere göç eden bireyler işsizlik oranını arttırmaktadır. Bu durumun nedeni incelendiğinde bireylerin tarımsal üretimin beraberinde gelen sorunlar ile mücadele edememeleri ve iş bulabilme umudu ile kentsel alanlara göç ettikleri görülmektedir. Kentsel alanlara göç eden bireyler önce uyum problemi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Eğitim seviyesi düşük olan ve kırsalda yaşayan bireylerin iş bulabilme süreçleri uzamaktadır. Uzayan süreç bireylerin yoksulluk düzeyini arttırmakta hatta bireylerin yoksul olduklarını kabullenip çabalarını azaltmalarına da neden olabilmektedir.

Gelişmiş ülkelerde yoksul bireylere verilen destek bireylerin fiziksel ve ruhsal açıdan daha kötü olmalarını engellemektedir. Bu durumda bireyler yoksulluğu ortadan kaldırma çabası içerisine girmekte ve yoksulluk kalıcı hale gelmemektedir. Fakat az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun çözümü adına uygulanan politikalar kesin çözüme ilerleyememekte ve bireyler yoksulluğu kabullenmektedirler. Orhaneli ilçesinde bireylerin kendilerini yoksul olarak gördükleri ve yoksulluğu kabullendikleri görülmektedir. Bu durumun nedeninin halkın tarım ve hayvancılık temelli geçim kaynaklarının olduğu ve kırsal alanlarda yaşayan bireylere verilen desteklerin gittikçe azalması olduğu düşünülmektedir. Katılımcılardan sosyal güvenceye sahip olmayan birey sayısı toplam katılımcıların %9,9’unu oluşturmaktadır. Bu bireylerin de sosyal güvencelerinin sağlanması yoksulluk düzeyi üzerine etki edebilecek etmenlerden biridir. Tarımsal desteklerin artırılması ve çiftçiye verilecek destekler kırsaldaki bireylerin hem tarımın devamlılığı hem de bireylerin refah seviyelerini artırmaları açısından önem arz etmektedir. Katılımcıların 158’i ekonomik veya sosyal yardıma ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu sayı toplam oranın %29,1’ini oluşturmaktadır. Ekonomik ve sosyal yardıma ihtiyaç duyan bireyler ile iletişim kurulmalı ve gerekli destekler verilmelidir. 487 katılımcı hiçbir kurumdan

destek almadığını ifade etmiştir. Yoksulluk düzeyi incelendiğinde yoksul olarak ifade edilebilecek Orhaneli ilçesinin ekonomik destek almayan birey sayısının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Daha sonra yapılacak çalışmalarda ülkemizde ekonomik açıdan uygulanan politikalara rağmen neden hala kırsal alanların yoksul olarak kalmaya devam ettikleri araştırılmalıdır. İşsiz olduğu halde alınan maddi destekler ile iş arama çabasının artıp artmadığı da araştırılması gereken bir diğer konu olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acar, İ. 2015.** Türkiye’de Gelir Dağılımı. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 42–59. <https://doi.org/10.3848/iif.2005.236.3080>
- Açıkgöz, R., Yusufoglu, Ö. Ş. 2012.** Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 76–117.
- Aksan, G. 2018.** Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü: Sakarya İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Yalova.
- Aktan, C. C., Vural, İ. Y. 2002.** Makro-Ekonomik Politikalar, Gelir Dağılımı ve Yoksulluk. Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları (ss. 71–100). Ankara.
- Alpaydın, Y. 2008.** Türkiye ’ de Yoksulluk ve Eğitim İlişkileri. *İLEM Yıllık*, 3(3), 49–64. <https://doi.org/10.17763/haer.64.2.m14947g30k1x5781>
- Altıparmak, S. 2008.** Dünyada ve Türkiye ’ de Yoksulluk / Eşitsizlik ve Çocuklar. *Çocuk Dergisi*, 8(2), 81–86.
- Arı, F. 2019.** Krizler, Küresel Yoksulluk ve Kadın İstihdamı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Bilecik. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Arpacioğlu, Ö. 2012.** Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele. *Yüksek Lisans Tezi*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Ayala, L., Jurado, A., Mayo, J. P. 2011.** Income Poverty and Multidimensional Deprivation Lessons From Cross- Regional Analysis. *Review of Income and Wealth*, 57(1), 40–60.
- Ayhan, E. E. 2017.** Hanehalkının Yoksulluk Algısı Üzerine Bir Araştırma: Bartın İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Bartın.
- Bakan, İ., Akyüz, M., Eyitmiş, A. M., Doğan, İ. F. 2011.** Ekonomik Krizin İnsan Davranışları Üzerine Etkilerine Yönelik Malatya’da Bir Alan Çalışması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1–24.
- Baykal, B , Köse, S , Özsoy Özmen, A , Ayhan, E . 2021.** Yoksulluk Ve Servete İlişkin Nedensel Atıfların Demografik Değişkenler Bağlamında İncelenmesi . *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* , 19 (1) , 202-218
- Besley, T., Burgess, R. 2000.** Land Reform, Poverty Reduction, and Growth: Evidence From India. *Quarterly Journal Of Economics*, 115(2), 389–430.
- Bilge, O. 2009.** Ekonomik Krizlerin Yoksulluk Üzerine Etkileri. T.C Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü. *Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi*, Ankara.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDP. 2018.** İnsani Gelişme Endeksleri

ve Göstergeleri: 2018 İstatistiksel Güncellemesi.

Bolayır, S. 2007. Türkiye’de Gelir Dağılımı ve Yoksulluk (Sivas İli Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin İktisat Anabilim Dalı, Sivas.

Çalışkan, Ş. 2007. Eğitim- İşsizlik ve Yoksulluk İlişkisi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(13), 284–308.

Canbulut, T. 2015. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yoksulluk Algısının Yoksullukla Mücadele Programlarına Etkisi. *Yüksek Lisans*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Cennet, B. 2010. Yoksulluk ve Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Sosyal Politika Uygulamaları. *Yüksek Lisans Tezi*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Anabilim Dalı, Sivas.

Chen, S., Ravallion, M. 2007. Absolute Poverty Measures For The developing world, 1981-2004. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 104(43), 16757–16762.
<https://doi.org/10.1073/pnas.0702930104>

De Janvry, A., Sadoulet, E. 2009. Agricultural Growth and Poverty Reduction: Additional Evidence. *World Bank Research Observer*, 25(1), 1–20.
<https://doi.org/10.1093/wbro/lkp015>

Demir Şeker, S. 2008. Türkiye’de Sosyal Transferlerin Yoksulluk Üzerine Etkileri. *Uzmanlık Tezi*, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Ankara.

Ellis, F., Freeman, H. A. 2004. Rural Livelihoods and Poverty Reduction Strategies in Four African countries. *Journal of Development Studies*, 40(4), 1–30.
<https://doi.org/10.1080/00220380410001673175>

Emin, E. 2018. Dünya Yoksulluk ve Eşitsizlik Raporu.

Ensari, S. 2010. TÜİK’in Yoksulluk Analizleri Üzerine. *Maliye Finans Yazıları*, 24(87), 9–15.

Ergün, A. 2017. Kırsal Alanda Kahvehanelerin Rolü: Tokat İli Merkez İlçe Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Tokat.

Erol, N. 2006. Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Konya.

Gedikoğlu, G. 2015. Türkiye’ de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele: Biga Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Bilim Dalı, İstanbul.

Grindle, M. S. 2004. Good Enough Governance: Poverty Reduction and Reform in Developing Countries. *Governance*, 17(4), 525–548.
<https://doi.org/10.1111/j.0952-1895.2004.00256.x>

Gurbuz, I.B. 2019. Nongreen revolution: a case study of wild-grown

ediblemushroom. Environ Sci Pollut Res 26, 7954–7959
<https://doi.org/10.1007/s11356-019-04292-1>

Gurbuz, I.B., Ozkan, G. 2019. What's going on at the universities? How much has the research revealed university students' attitudes towards the environment? A Case Study of Bursa, Turkey. *APPLIED ECOLOGY AND ENVIRONMENTAL RESEARCH* 17(2):5109-5138 DOI: http://dx.doi.org/10.15666/aeer/1702_51095138.

Gündüz, A. Y. 2006. Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 34–55.

Güneş, F. 2009. Kentsel Yoksulluk/ Dışlanma (Mı), Göç ve İstihdam: Eskişehir’de Belediyeden Yardım Alan Haneler. *SÜ İİBF Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(18), 449–470.

Gürbüz, İ.B., Erol, A. O., Yavuz, O. 2002. Dünya’da Türkiye’de kırsal turizm. Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi 18-20 Eylül 2002.s: 424, Erzurum, Türkiye.

İbrişim, N. 2008. Yoksulluk, Yoksulluğun Ölçülmesi ve Türkiye Üzerine Analizi. *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Adana.

İncedal, S. 2006. Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları: Mücadele Politikaları ve Müdahale Araçları. *Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi*, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.

Irz, X., Lin, L., Thirtle, C., Wiggins, S. 2001. Agricultural Productivity Growth and Poverty Alleviation. *Development Policy Review*, 19(4), 449–466.
<https://doi.org/10.1111/1467-7679.00144>

Jalan, J., Ravallion, M. 2007. Is Transient Poverty Different ? Evidence For Rural China. *The Journal of Development Studies*, 36(6), 82–99.
<https://doi.org/10.1080/00220380008422655>

Kantar Davran, M , Sevinç, M , Cançelik, M . (2020). Şanlıurfa İli Köylerinde Yaşlıların Demografik ve Sosyo-Ekonomik Durumları ile Yoksulluk ve Yaşlılık Algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* , 19 (73)

Karaman, B., Özçalık, M. 2007. Türkiye’de Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Bir Sonucu: Çocuk İşgücü. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(1), 25–41.
<https://doi.org/10.18657/yecbu.18292>

Kartal, N., Demirhan, Y. 2014. Türkiye’de Kentsel Yoksulluğun Kırsal Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 131–151.

Kılıç, S. 2016. Cronbach’s alpha reliability coefficient. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47. <https://doi.org/10.5455/jmood.20160307122823>

Kılınç, E , Şahbaz Kılınç, N . 2021. Türkiye’de Tarımsal Üretim-Gelir İlişkisi: Düzey-2 Bölgeleri Üzerine Bir Uygulama . *Verimlilik Dergisi* , (2) , 177-192

Kızılgöl, Ö. 2009. Türkiye’de Yoksulluk Sorunu: Ekonometrik Bir Bakış. *Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Anabilim Dalı, İzmir.

- Köse, B. 2009.**Küreselleşen Dünyada Yoksulluk Olgusu.*Yüksek Lisans Tezi*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Antalya. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Kutluca, K. 2012.** Türkiye’de Açlık ve Yoksulluk Sınırının Bölgesel Analizi (2009-2011). *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Anabilim Dalı, Ankara.
- Kwadzo, M. 2015.** Choosing Concepts and Measurements of Poverty: A Comparison of Three Major Poverty Approaches. *Journal of Poverty*, 19(4), 409–423. <https://doi.org/10.1080/10875549.2015.1015067>
- Marx, K., Engels, F. 1971.** Nüfus Sorunu ve Malthus. Sol Yayınları.
- Memiş, H.2014.** Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 144–161. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ayd/article/view/5000125217>
- Mowafi, M., Khawaja, M. 2005.** Poverty. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 59(4), 260–264. <https://doi.org/10.1136/jech.2004.022822>
- Oskonbaeva, Z , Najmudınova, S . 2021.**Geçiş Ülkelerinde Tarımın Yoksulluk Üzerindeki Etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22 (1) , 163-178 .
- Ozkan, G., Gurbuz, I.B., Nasirov, E. 2020.** A greener future: the addictive role of technology in enhancing ecoliteracy in rural community. *Fresenius Environ. Bull.* 29(6), 4372–4378
- Özkan, G., Gürbüz, B. 2019.** Bina ortamlarının çalışan refahı ve performansı üzerine etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 616-632.
- Sarı Gerşil, G., Yeşilyurt, H. 2014.** Küreselleşme Sürecinde Yoksulluk: Türkiye’de ve Dünyadaki Perspektifi. *İnternational Conference On Eurasian Economies*.
- Şenses, F. 2003.** Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk. İletişim Yayınları. İstanbul.
- Sipahi, E. B. 2006.** Yoksulluğun Küreselleşmesi ve Kentsel Yoksulluk: Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Konya Örneğinde Yoksulluk. *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Söylemez, S. 2009.** Küreselleşen Dünyada Yoksulluk Sorununun İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi. *Doktora tezi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Taçıyıldız, Ö. 2006.** Türkiye’de Yoksulluk ve Basına Yansıması. *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Taner, O. 2004.**Dünyada ve Türkiye’de Küreselleşme ve Yoksulluk Süreci. *Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Muğla.
- Taş, H. Y., Özcan, S. 2013.**Türkiye ’ de İç Göçün Yoksulluğa ve İstihdama Etkileri. *İnternational Conference On Eurasian Economies* (ss. 289–298).
- Temiz, H. E. 2008.** Dünyada Kronik Yoksulluk Ve Önleme Stratejileri. *Çalışma ve*

Toplum, (2), 61–100.

Tilak, J. B. G. 2002. Education and Poverty. *Journal of Human Development*, 3(2), 191–207. <https://doi.org/10.1080/14649880220147301>

Tümtaş, M. S., Ergun, C. 2014. Göç ve Yoksulluk Kıskaçında Yıkılan Bir Kent: Van. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2), 1–23. Tarihinde adresinden erişildi <http://dergipark.gov.tr/ayd/issue/3332/46196>

Türk, T. 2014. 2000 Sonrası Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. *Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta.

Türk, T., Ünlü, H. 2016. Yoksullukla Mücadele Politikaları: 2000 Sonrası Türkiye Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(14), 92–104.

Uzun, A. M. 2003. Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 155–173.

Ünlü, A. (2020). Türkiye’nin Dezavantajlı Bölgelerinde Yoksulluk Olgusu . *The Journal of Social Science* , 4 (7) , 394-405 .

Wade, R. H. 2004. Is Globalization Reducing Poverty and Inequality? *International Journal of Health Services*, 34(3), 381–414. <https://doi.org/10.2190/G8F1-01FL-MEDW-JVG1>

Whelan, C. T., Layte, R., Maître, B. 2004. Understanding the Mismatch Between Income Poverty and Deprivation : A Dynamic Comparative Analysis. *European Sociological Review*, 20(4), 287–302. <https://doi.org/10.1093/esr/jch029>

Yakıcı Ayan, T , Değirmenci, N. 2021.Hanehalkı Sorumlusu ve Yoksulluk: Probit Model . *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* , 19 (1) , 77-87

Yayla, R. 2018. Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü: Sakarya İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yalova.

Yavuz, O., Gürbüz, İ.B. 2001.Bursa İli Karacabey İlçesinde Arazi Toplulaştırması Yapılan Köylerde Sosyo-Ekonomik Yapı ve Yeniliklerin Benimsenmesi. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bilimsel Araştırmalar ve İncelemeler Seri* No:24, 63-68 s, Bursa.

Yılmaz, S. 2006. Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Savaşım Politikaları İçindeki Yeri (Eskişehir Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Eskişehir.

Zencirkiran, M., Gürbüz, İ.B. 2009. Turkish ornamental plants sector in the European Union screening process. *Journal of Fruit and Ornamental Plant Research* 2009 Vol.17 No.2 pp.235-250 ref.16

Zülfikar, B. Ş. 2010. Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Yöntemleri: Katılımcı Bir Yaklaşımla Sosyal Riski Azaltma Projesi’nin Başarı Değerlendirmesi- Ankara İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Ankara.

EK 1. ANKET FORMU

Anket Formu

Bursa ili Orhaneli İlçesi Kırsalında Yaşayanların Yoksulluk

Araştırması

Anket No :Mahalle/Köy :

1.Yaş : () 20-30 () 31-40 () 41-50 () 51-60 () 61-70 () 71+

2.Medeni durumu: () Evli () Bekâr

3.Eğitim durumu : () Okur-yazar değil () Ortaokul
() İlkokul () Yüksekokul/Meslek
() Lise Yüksekokul
() Üniversite

4.Ailedeki fert sayısı:

5.Mesleğiniz:

6.Ailenin yıllık tarımsal geliri:TL

7.Ailenin yıllık tarım dışı geliri :TL

8. Sosyal güvenceniz var mı? () Evet () Hayır

Evet ise; () SSK () Yeşil Kart ()
Bağ- Kur () Özel Sigorta () Emekli Sandığı ()
Diğer

9. Toplam İşletme Genişliğiniz: Mülk : da Ortak :da
Kira:da
Kira ya da ortağa verilen arazi miktarı:
.....da

10. Pazara yönelik (satmak için) yetiştirdiğiniz ürünler nelerdir? 2018 yılında
hangi üründen ne kadar sattı?

.....
.....

11. Kahvehaneye gitme alışkanlığınız var mıdır?() Evet ()
Hayır

12. Cevap EVET İSE Kahvehaneye ne sıklıkla gidersiniz?

() Her gün () İki günde bir () Haftada bir kaç kez () Çok
nadir

13. Cevap EVET İSE Kahvehanede ne kadar zaman geçirirsiniz?

- ☐ 1-2 saat ☐ 3-4 saat ☐ 5 saat ve daha fazla

14. Kahvehaneye gitmenizin neden ya da nedenlerini en önemliden en önemsizye doğru belirtiniz.

☐ Alışkanlık	☐ Eş, dost görmek
☐ Sohbet etmek	☐ Dinlenmek
☐ Vakit öldürmek	☐ Stres atmak
☐ TV izlemek	☐ Gazete okumak
☐ Köyle ilgili haberleri duymak	☐ Oyun
oynamak ☐ Tarımsal üretimle ilgili haberleri öğrenirim	☐ İş için
☐ Boş zamanda gidilecek başka yer olmaması	☐ İşletmeci

15. Kahvehaneye gitmeyi ne kadar sever ya da kahvehanede zaman geçirmekten ne kadar hoşlanırsınız?

- ☐ Hiç sevmem ☐ Çok sevdiğim
bir aktivite ☐ Pek sevmem, ama seçeneğim yok, giderim ☐ En sevdiğim aktivite
☐ Çok fazla değil ama sevdiğim bir aktivite

16. Kahvehaneye hiç gitmiyorsanız gitmeme nedeniniz nedir?

☐ Sevmiyorum	☐ Köyde kahvehane olmaması
☐ Hiç gitmedim	☐ Ortamda bana uygun biri yok
☐ Ekonomik zarar	☐ Kötü alışkanlıklar kazandırması
☐ Dedikodu olması	☐ Kahvehane insanları tembelliğe itiyor
☐ Fikir uyuşmazlığı	☐ Eşim kahvehaneye gitmemi istemiyor
☐ Gitmeye vakit yok	☐ Kahvehanede argo konuşmalar fazla oluyor
☐ Zamanı boş geçirme	☐ Hep yaşlıların olması
☐ Kahvehaneye gittiğimde işimi ya da ailemi ihmal edebiliyorum	

17. Kahvehaneye gitmiyorsanız tarımsal üretim işleri dışında kalan zamanınızı nerede geçiriyorsunuz?

- ☐ Evde ☐ İlde ☐ İlçe de ☐ Muhtarlıkta ☐ Cami önünde ☐ Diğer

18. Kahvehaneye gitmediğiniz zaman ne yaparsınız?

☐ Televizyon izlerim	☐ Gezerim
☐ Evde istirahat ederim	☐ Kitap okurum
☐ Çocuklarımla ilgilenirim	☐ Gazete okurum
☐ Komşu, akraba ziyareti yaparım	☐ İnternet kullanırım
☐ Evdeki işler konusunda aileme yardımcı olurum	

19. Tarımsal konularda kimden ya da kimlerden bilgi alırsınız?

	Köy açık alanları	Kahvehane	Ev	Arazi	İlMüd.	Bayilik
() Radyo	[]	[]	[]	[]	[]	[]
() İnternet	[]	[]	[]	[]	[]	[]
() Köy halkı	[]	[]	[]	[]	[]	[]
() Televizyon	[]	[]	[]	[]	[]	[]
() Sivil toplum örgütleri	[]	[]	[]	[]	[]	[]
() İlaç/tohum/gübre bayileri	[]	[]	[]	[]	[]	[]
() İl-İlçe Müdürlüğü elemanları	[]	[]	[]	[]	[]	[]
() Köyün ileri gelenleri, önder çiftçiler	[]	[]	[]	[]	[]	[]

20. Şehre (İl merkezine) gittiğinizde kendinizi rahatsız hissediyor musunuz?

- () Hiç rahatsız olmuyorum () Biraz rahatsız oluyorum
() Herhangi bir şey hissetmiyorum () Genellikle rahatsızlık duyuyorum
() Tamamen kendimi rahatsız hissediyorum

21. Kendinizi maddi açıdan nerede görüyorsunuz?

- () Yoksul () Orta Gelirli
() Zor Geçinen () Yüksek gelirli

22. Size göre yoksulluk tanımı hangisidir?

- () Parasız olan () İşsiz olan
() Evi- Arazisi olmayan () Diğer.....

23. Size göre zenginlik tanımı hangisidir?

- () Parası olma durumu () İş olma durumu
() Evi- Arazisi olma durumu () Diğer.....

24. Kırsal kesimde zengin yoksul ayrımı hissediliyor mu?

- () Evet () Hayır

25. Borcunuz var mı? Varsa kime/nereye?

- () Borcum yok () Aileme () Arkadaşlarıma
() Tefeciye () Bankaya () Bakkala-Markete
() Kira () Diğer (.....)
() Fatura (Su Elektrik-Gaz-Telefon vb.)

26. Geçim sıkıntısı yaşadığınızda nelerden feragat ediyorsunuz?

- ☐ Gıda ☐ Temizlik
☐ Giyim ☐ Isınma
☐ Sosyal aktiviteler ☐ Diğer (.....)

27. Ekonomik ve sosyal yardıma ihtiyacınız var mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

28. Hangi kurumlardan ekonomik ve sosyal yardım alıyorsunuz?

- ☐ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
☐ Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
☐ Belediye
☐ Sivil toplum kuruluşları

29. Size göre yıllık ne kadarlık gelirin altı yoksul olarak kabul edilebilir?

- ☐ 12 000 altı ☐ 12 001-24.000 ☐ 24.001-36.000 ☐ 36.001-48.000 ☐ 48.001+

30. Bu gelir düzeyi ile Bursa merkezde geçinebilir misiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

Aşağıdaki ifadelerle ilgili olarak size uygun olan kutucuğu işaretler misiniz?

ÖNERMELER	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
Gazete okurum.					
Dergi okurum.					
Televizyon izlerim.					
Radio dinlerim.					
Hanehalkının Yoksulluğuna ilişkin Önermeler	1	2	3	4	5
Hanemiz düşük gelir grubundadır.					
Parasal yetersizlikten dolayı eğitim alamadım/alamıyorum.					
Maddi ve sosyal sorunlar nedeniyle sağlığıma özen gösteremiyorum.					
Hanemizin aylık geliri, giderlerimizi karşılamaktadır.					
Fiyatlar daha uygun olduğundan alışveriş için pazara gidiyorum.					
Hayat standartlarımdan memnunuz.					
Evimizin genişliği ailemiz için yeterlidir.					
Faturalarımızı ödemekte zorlanıyoruz.					
Maddi sıkıntılar yüzünden sosyal aktivitelere katılamıyorum. (sinema, tiyatro, konser vb.)					
Temiz suya erişirken sorun yaşamıyorum.					
Hanehalkının Yoksulluk Algısına İlişkin Önermeler	1	2	3	4	5
Yoksulluk, parasal bir olgudur.					
Yoksul, evi barkı olmayan, yiyecek bulamayan kişidir.					
Toplumdan dışlanan, psikolojik olarak ezilen kişi yoksuldur.					
Yoksulluk, kişinin tembel olma durumudur					
Kişinin yoksulluğu ailesinden kaynaklanır.					
Arazisi ve yüklü miktarda parası olan kişi zengindir.					
Yoksulluğun sorumlusu zenginlerdir.					
Zengin olmak için çalışmak gerekir.					
Yoksulluk, aile içi şiddete sebep olmaktadır.					
Yoksul kişiler, suç işlemeye daha yatkındırlar.					
Dağ yöresi yoksul ama güvenlidir.					
Yoksulluk ile ekonomik ve sosyal alanda eşitlik ve adalet sağlanarak mücadele edilebilir.					
Yoksulluk önlenemez bir olgudur.					
Yoksulluk, toplumun eğitim seviyesi yükselirse azalır.					
Yoksulluk bazı kişilerin kaderidir.					

1: Kesinlikle katılıyorum 2: Katılıyorum 3:Kararsızım 4:Katılmıyorum 5:Kesinlikle katılmıyorum

Aşağıdaki ifadelerle ilgili olarak size uygun olan kutucuğu işaretler misiniz?

	Kesinlikle Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Parasal yetersizlik yoksulluğun temel sebebidir.					
Sosyal Güvence olmayışı yoksulluğun temel sebebidir.					
Sınırlı eğitim yoksulluğun temel sebebidir.					
Doğduğu aile ve ortam yoksulluğun temel sebebidir.					
Aynı hane içinde kadınlar ve kız çocukları yoksulluğu daha derin yaşamaktadır.					
Kırsalda eğitim olanaklarının kısıtlı olması yoksulluğa neden olmaktadır.					
Kırsalda devletin yatırım ve hizmetlerinin yetersiz olması yoksulluğa neden olmaktadır.					
Kırsalda toprak mülkiyetinin miras yoluyla küçük parçalı hale gelmesi yoksulluğu arttırmaktadır.					
Kırsalda nüfusun her geçen gün yaşlanması yoksulluğa hem neden olmakta hem de arttırmaktadır.					
Çiftçinin ürününü tüccara hasat sonrası düşük fiyata satmak zorunda kalması ülkenin gıda arzının sağlandığı kırsal kesimde yoksulluğu arttırmaktadır.					
Devlet kırsal alanlarda iş olanaklarını, yatırımlarını ve kamusal hizmetlerini (yol, temiz su, eğitim, sağlık hizmetleri, sağlıklı konut, kanalizasyon sistemi) arttırsa köyden kente göç eden yöre insanı köyüne dönebilir.					
Devlet kırsal alanlarda iş olanaklarını, yatırımlarını ve kamusal hizmetlerini (yol, temiz su, eğitim, sağlık hizmetleri, sağlıklı konut, kanalizasyon sistemi) arttırsa da köyden kente göç eden yöre insanı köyüne dönmez.					
Kırsalda toprak mülkiyetinin miras yoluyla küçük parçalı hale gelmesi köyden kente göçü arttırmaktadır.					
Kırsaldaki yoksulluğun azalacağına dair hiç umutlu değilim.					
Kırsalda plansız gebelik sonucu ailelerin her yönüyle yetiştiremeyecekleri sayıda çocuk dünyaya getirmeleri yoksulluğu arttırmaktadır.					
Tarımsal faaliyetlerde babadan kalma yöntemlere körü körüne bağlı kalma, yeniliğe açık olmama kırsalda yoksulluğu perçinleyen nedenler arasındadır.					
İklim değişikliği sonucu meydana gelen olgular (yağış oranının azalması, iklimdeki ani değişimler, yağın kar oranındaki azalma, ortalama günlük sıcaklıktaki artış vb.) geçimi tarıma bağlı olan kırsal kesimde yoksulluğa neden olmakla beraber var olan yoksulluğu da arttırmaktadır.					
Yaşlanmak yoksullaşma riskini arttıran önemli faktörler arasındadır.					
Yaşadığım yörenin en önemli sorunu yoksulluktur.					
Bursa Orhaneli İlçesinde yaşayanlar maddi açıdan kendilerini yoksul olarak görmektedirler.					

NEDEN İYİ TARIM VEYA ORGANİK YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPARAK GELİRİNİZİ ARTIRMAYA ÇALIŞMIYORSUNUZ?	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Gerek görmüyorum.					
Maliyet fazla.					
Konu hakkında bilgim yok.					
İyi tarım yapmayarak daha fazla ürün elde ediyorum.					
Pazar olanağı kısıtlı.					
Maliyet fazla.					
Arazim uygun değil.					
Her aşamada denetim mevcut.					
Her aşamada denetlendiği için.					
İstenilen uygulamaları yerine getirme şansım yok.					
Pratikte uygulama imkanı yok.					
Prosedür fazla.					
Destekleme yetersiz.					
Maden ocağı nedeniyle kaliteli ürün elde etme şansı yok.					
Termik santral nedeniyle kaliteli ürün elde etme şansı yok.					
Su kaynaklarına güven yok.					
İklim değişikliği tarım yapmamı engelliyor.					
Göç nedeniyle araziler genellikle boş.					
Tarlalar boş bırakılıyor ama kullanıma izin verilmiyor.					